

2009

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

ROČENKA EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE

OBSAH

Úvod	3	6.3 Bodově zvýhodněná opatření PRV	26
1 Současný stav ekologického zemědělství v ČR	4	6.4 Národní dotace	28
1.1 Vývoj ekologického zemědělství	4	6.5 Akční plán EZ a Program „Ekologické zemědělství a zpracování biopotravin“	28
1.2 Struktura užití půdy v ekologickém zemědělství	5	6.6 Projekty realizované v rámci Programu „Ekologické zemědělství a zpracování biopotravin“	28
1.3 Velikostní struktura podniků v ekologickém zemědělství	5	6.7 Státní podpora činnosti NNO v sektoru ekologického zemědělství	29
1.4 Vývoj ekologického zemědělství v krajích ČR.....	6	7 Kontrola ekologického zemědělství	30
1.5 Počet registrovaných subjektů v ekologickém zemědělství	8	8 Vzdělávání	31
2 Další informace o ekologických farmách	10	8.1 Výuka EZ na středních školách v ČR.....	31
2.1 Souběh ekologického a konvenčního hospodaření na ekofarmách (rok 2009)	10	8.2 Výuka a výzkum EZ na vysokých školách v ČR.....	31
2.2 Data o hospodářském výsledku na ekofarmách (rok 2008)	10	9 Podpora vědy a výzkumu EZ v ČR	32
2.3 Počet pracovníků na ekofarmách (rok 2008)	10	9.1 Výzkumné projekty a jejich financování.....	32
2.4 Přímý prodej bioproduktů a biopotravin na ekofarmách (rok 2008)	11	9.2 ČTPEZ – Česká technologická platforma pro ekologické zemědělství	34
3 Struktura produkce na ekologických farmách	12	10 Prodej a distribuce biopotravin	34
3.1 Rostlinná výroba a produkce	12	10.1 Cenové srovnání.....	34
3.2 Živočišná výroba a produkce	15	10.2 Nabídka v tradičních místech prodeje	35
3.3 Způsoby uplatnění produkce ekologických farem ...	17	10.3 Nové distribuční kanály.....	35
4 Výroba biopotravin	20	11 Propagace ekologického zemědělství a biopotravin ...	36
4.1 Počet výrobců biopotravin.....	20	12 Organizace a sdružení působící v sektoru EZ	37
4.2 Počet faremních zpracovatelů	21	12.1 Oborové organizace a sdružení.....	37
5 Právní předpisy ekologického zemědělství – aktuální stav a změny v roce 2009	23	12.2 Vzdělávací, výzkumné a poradenské organizace....	37
6 Podpora ekologického zemědělství a výroby biopotravin	24	12.3 Další organizace působící v EZ.....	37
6.1 Vývoj státních podpor v EZ	24	13 Reportáž z farmy	39
6.2 Základní dotace na plochu	24	Tradiční selské zpracování biomléka v Českém Středohoří.....	39

ÚVOD

Máme velké štěstí, že se jako jedna z prvních generací nemusíme potýkat s nedostatkem potravin. Místo prostého množství potravin se tak můžeme zabývat jejich kvalitou, bezpečností a dopadem jejich získávání na životní prostředí naší země. Každým rokem roste počet příležitostí, kdy se s ekologickým zemědělstvím lidé setkávají, od měsíce biopotravin, přes bedňování, po farmářská tržiště a biojarmarky. Pro mnoho spotřebitelů se už dávno nejedná o módní výstřelek, ale o trend a životní styl. Počet výrobců biopotravin již přesáhl 500 podniků. Počet ekologicky hospodařících zemědělců rapidně narůstá. Na konci minulého roku hospodařili na výměře téměř 400 000 ha, což představuje podíl bezmála deseti procent z celkové výměry zemědělské půdy. Stabilně se zvyšuje nejen výměra orné půdy, zvyšuje se i výměra vinic a sadů v ekologickém zemědělství, do režimu ekologického zemědělství se dostaly první chmelnice. Je to nepochybně i výsledkem stabilní státní podpory v této oblasti.

Je však škoda, že ekologické zemědělství je u nás dosud vítáno spíše spotřebiteli, zatímco odbornou veřejností v České republice je vnímáno stále v rovině marginální alternativy, jednostranně závislé na dotacích. Aby se ekozemědělství z tohoto pojetí dokázalo vymanit, musí se jeho zástupci stát respektovanými nositeli moderních technologií a inovativních environmentálních přístupů. Tomu by měl napomoci nový Akční plán pro rozvoj ekologického zemědělství v ČR na léta 2011–2015, který bude vodítkem pro spolupráci státu a nevládních struktur tohoto mladého oboru v dalším období, na jehož konci by měla být profesionalizace struktur ekologického zemědělství, včetně plného odborného uznání. A to si ekologické zemědělství zaslouží, neboť naplňuje většinu požadavků kladených na moderní udržitelné zemědělské systémy.

Ing. Ivan Fuksa
ministr zemědělství

1 SOUČASNÝ STAV EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ V ČR

1.1 Vývoj ekologického zemědělství

Celková výměra ekologicky obhospodařovaných ploch k 31. 12. 2009 vzrostla na 398 407 ha, což představuje 9,38 % podíl na celkové zemědělské půdě ČR (viz Tab. 1). Výměra ploch v přechodném období dosáhla 26 % podílu (tj. 103 964 ha). V absolutním vyjádření jde o nejvyšší meziroční nárůst plochy v celé historii vývoje EZ (tj. nárůst o 56 775 ha). Obdobně i nárůst počtu registrovaných ekologických zemědělců na celkových 2 689 subjektů (tj. o 743) představuje nejvyšší absolutní nárůst od roku 1990. Ke konci roku 2009 hospodařilo ekologickým

způsobem přes 8 % registrovaných zemědělských podnikatelů v ČR.

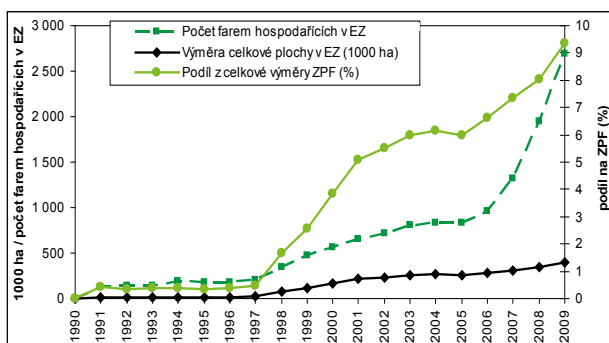
Průměrná velikost ekofarmy poklesla na 148 ha v roce 2009 a trvale klesá od roku 2001, kdy dosáhla největší výměry 333 ha. Znamená to, že do EZ vstupují nově farmy s nižší výměrou a dále je to také způsobeno dělením stávajících ekofarem na menší celky v rámci vstupu tzv. „mladých zemědělců“*. Přesto stále platí, že výměra průměrné ekologické farmy je téměř dvojnásobně větší než výměra farmy konvenční, což je dáno vyšším zastoupením farem s TTP v EZ. Celkový vývoj ekologického zemědělství v ČR od roku 1990 je znázorněn níže (viz Graf 1).

Tab. 1 Vývoj výměry celkové plochy a počtu farem v ekologickém zemědělství

Rok	Počet farem hospodařících v EZ	Celková plocha v EZ (ha)	Podíl z celkové výměry ZPF (%)	Meziroční změna počtu farem v EZ (%)	Meziroční změna celkové plochy v EZ (%)
1990	3	480	-	-	-
1991	132	17 507	0,41	-	-
1992	135	15 371	0,36	2,3	-12,2
1993	141	15 667	0,37	4,4	1,9
1994	187	15 818	0,37	32,6	1,0
1995	181	14 982	0,35	-3,2	-5,3
1996	182	17 022	0,40	0,6	13,6
1997	211	20 239	0,47	15,9	18,9
1998	348	71 621	1,67	64,9	253,9
1999	473	110 756	2,58	35,9	54,6
2000	563	165 699	3,86	19,0	49,6
2001	654	218 114	5,09	16,2	31,5
2002	721	235 136	5,50	10,2	7,9
2003	810	254 995	5,97	12,3	8,4
2004	836	263 299	6,16	3,2	3,3
2005	829	254 982	5,98	-0,8	-3,2
2006	963	281 535	6,61	16,2	10,4
2007	1 318	312 890	7,35	36,9	11,1
2008	1 946	341 632	8,04	47,6	9,2
2009	2 689	398 407	9,38	38,2	16,6

Zdroj: MZe (údaje k 31. 12. daného roku); zpracoval ÚZEI

Graf 1 Vývoj počtu farem a celkové plochy v EZ a podílu na celkovém ZPF (1990–2009)

Zdroj: MZe (údaje k 31. 12. daného roku)

* Opatření PRV osa I: I.3.2 Zahájení činnosti mladých zemědělců (viz kapitola 6.3)

1.2 Struktura užití půdy v ekologickém zemědělství

Z pohledu užití půdy dominují v EZ trvalé travní porosty (TTP), v roce 2009 s výměrou téměř 330 tis. ha (viz Tab. 2). Jejich plocha se však s růstem celkové výměry ekologicky obhospodařované půdy od roku 2003, kdy byl jejich podíl nejvyšší

(90,86 %), již nezvyšuje a na celkové výměře v EZ zůstává okolo 82 % (viz Tab. 3). Jako pozitivní lze označit stabilní růst výměry orné půdy (za rok 2009 o 9 728 ha na celkových 44 906 ha) a také trvalých kultur (nárůst ploch vinic o téměř 60 %, sadů o 32 % a vstoupilo prvních 8 ha chmelnic).

Tab. 2 Vývoj struktury půdního fondu v ekologickém zemědělství (1999–2009)

Užití půdy	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Orná půda	13 776	15 295	19 164	19 536	19 637	19 694	20 766	23 479	29 505	35 178	44 906
Trvalé travní porosty	96 044	149 705	195 633	211 924	231 683	235 379	209 956	232 190	257 899	281 596	329 232
Trvalé kultury (sady, vinice, chmelnice)	359	462	963	898	928	1 170	820	1 196	1 870	3 105	4 331
Celková zemědělská plocha	110 180	165 462	215 760	232 358	252 248	256 243	231 542	256 865	289 274	319 879	378 469
Ostatní plochy	576	237	2 354	2 778	2 747	7 056	23 440	24 671	23 616	21 753	19 937 ¹⁾
Celková plocha	110 756	165 699	218 114	235 136	254 995	263 299	254 982	281 536	312 890	341 632	398 406

¹⁾ Ostatní plochy včetně výměry rybníků (19 890 ha + 47 ha).
Zdroj: MZe (údaje k 31. 12. daného roku)

Tab. 3 Srovnání struktury půdního fondu v ekologickém zemědělství v letech 1999, 2003, 2005, 2008 a 2009

Užití půdy	1999		2003		2005		2008		2009		Meziroční změna 2009/08 (%)
	(ha)	(%)	(ha)	(%)	(ha)	(%)	(ha)	(%)	(ha)	(%)	
Orná půda	13 776	12,44	19 637	7,70	20 766	8,14	35 178	10,30	44 906	11,27	27,65
Trvalé travní porosty	96 044	86,72	231 683	90,86	209 956	82,34	281 596	82,43	329 232	82,64	16,92
Trvalé kultury (sady, vinice, chmelnice)	359	0,32	928	0,36	820	0,32	3 105	0,91	4 331	1,09	39,48
Ostatní plochy	576	0,52	2 747	1,08	23 440	9,19	21 753	6,37	19 937	5,00	-8,35
Celková plocha	110 756	100,00	254 995	100,00	254 982	100,00	341 632	100,00	398 407	100,00	16,62

Zdroj: MZe (údaje k 31. 12. daného roku); zpracoval ÚZEI

1.3 Velikostní struktura podniků v ekologickém zemědělství

Z pohledu velikostní struktury ekologických podniků je nejčastější rozloha ekofarem v rozmezí 10 až 50 ha (34,1 %), což je také kategorie trvale s největším nárůstem počtu ekofare (o 376 proti roku 2008, tj. o 70 %). Naopak stagnuje počet ekofare s výměrou nad 1 000 ha (76 ekofare). Přesto ČR patří k zemím, kde průměrná velikost ekofarmy výrazně převyšuje evropský průměr, který se pohybuje okolo 40 ha.

Při srovnání ekofare dle výměry ploch je dominující dlouhodobě kategorie s výměrou od 500 do 1 000 ha (29,7 %). Následující kategorií je od roku 2008 kategorie s výměrou 100 až 500 ha (29,6 %), která vystřídala kategorii s výměrou 1 000 až 2 000 ha (23,5 %). Stále však platí, že téměř 60 % plochy v EZ je obhospodařováno velkými zemědělskými podniky s převahou TTP. (Pozn.: největší ekologický podnik v roce 2009 dosáhl výměry 2 605 ha).

Z dlouhodobého hlediska dochází k nejrychlejšímu nárůstu u ekofare s malými výměrami (ve srovnání s rokem 2006 o 624 % u podniků do 5 ha a o 576 % u podniků od 5 do 10 ha). Jedná se většinou o rodinné ekofarmy se smíšenou výrobou a pestrou škálou hospodářských zvířat.

Tab. 4 Velikostní struktura ekofarem v roce 2008 a 2009

Velikostní skupiny farem dle výměry (ha)	2008				2009				Meziroční změna 2009/08	
	Počet		Plocha		Počet		Plocha		Počet	Plocha
	(abs.)	(%)	(ha)	(%)	(abs.)	(%)	(ha)	(%)	(%)	(%)
0 až < 5	259	14,1	503,4	0,1	391	14,5	814,2	0,2	51,0	61,7
5 až < 10	164	8,9	1 206,0	0,4	257	9,6	1 872,1	0,5	56,7	55,2
10 až < 50	541	29,5	14 126,8	4,1	917	34,1	23 505,3	5,9	69,5	66,4
50 až < 100	254	13,8	18 444,4	5,4	367	13,6	26 150,4	6,6	44,5	41,8
100 až < 500	403	22,0	94 761,3	27,7	516	19,2	117 805,7	29,6	28,0	24,3
500 až < 1000	137	7,5	100 062,7	29,3	165	6,1	118 258,5	29,7	20,4	18,2
1000 až < 2000	65	3,5	88 595,5	25,9	69	2,6	93 576,0	23,5	6,2	5,6
2000 a více	11	0,6	24 068,2	7,0	7	0,3	16 425,0	4,1	-36,4	-31,8
Celkem	1 834	100,0	341 768,3	100,0	2 689	100,0	398 407,4	100,0	46,6	16,6

Zdroj: MZe (údaje k 31. 12. daného roku); zpracoval ÚZEI

1.4 Vývoj ekologického zemědělství v krajích ČR

Regionální rozmístění ekofarem a jejich obhospodařovaných ploch v rámci jednotlivých krajů je uvedeno níže (viz Tab. 5). Ekologicky obhospodařované plochy byly přiřazeny k jednotlivým krajům dle adresy provozovny ekofarmy, nikoli jejího sídla, tedy dle skutečné lokality hospodaření.

Hlavními oblastmi EZ jsou tradičně méně příznivé horské a podhorské oblasti ČR. Největší plochy ekologicky obhospodařované půdy se nacházejí v pohraničních hornatých okresech Jihočeského, Karlovarského, Moravskoslezského a Ústeckého kraje (viz Graf 2). V těchto krajích se nachází více jak polovina ploch v EZ (51,8 %) a je zde také dosahována nejvyšší průměrná velikost ekofarem v rozmezí od 173 ha v Jihočeském kraji po 328 ha v kraji Karlovarském.

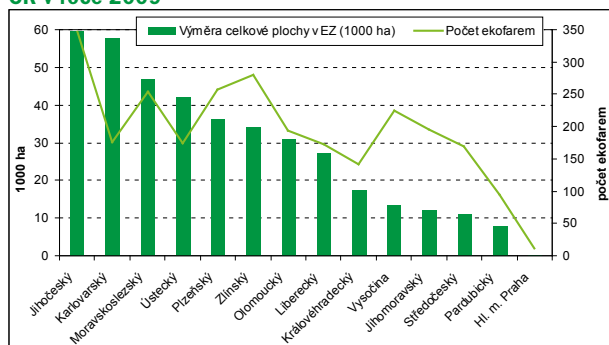
V počtu ekologických farem vede dlouhodobě kraj Jihočeský následovaný v roce 2009 krajem Zlínským a Plzeňským. Naopak kraj Karlovarský s počtem 176 ekofarem, který byl na druhém místě v roce 2006, klesl na osmé místo.

Z pohledu vývoje došlo od roku 2006 k největšímu nárůstu v počtu ekofarem i ploch v EZ ve třech krajích, a to kraji Vysočina, Středočeském a Jihomoravském. Toto potvrzuje i vyšší podíl ploch v přechodném období. Přesto tyto kraje představující silné produkční oblasti mají trvale nejnižší zastoupení EZ v ČR.

Tab. 5 Počet ekofarem a výměra ekologických ploch v krajích ČR v roce 2009

Kraj ¹⁾	Počet ekofarem	Výměra celkové plochy v EZ		Z toho v přechodném období		Průměrná ekofarma (ha)
		(ha)	(%)	(ha)	(%)	
Jihočeský	346	59 775,29	15,00	18 478,93	30,91	173
Karlovarský	176	57 656,95	14,47	7 619,96	13,22	328
Moravskoslezský	254	46 801,71	11,75	12 664,12	27,06	184
Ústecký	174	42 148,49	10,58	8 480,11	20,12	242
Plzeňský	257	36 327,36	9,12	11 542,14	31,77	141
Zlínský	280	34 231,73	8,59	7 452,53	21,77	122
Olomoucký	194	30 972,77	7,77	5 747,75	18,56	160
Liberecký	173	27 329,44	6,86	4 374,52	16,01	158
Královéhradecký	141	17 653,26	4,43	4 127,46	23,38	125
Vysočina	224	13 706,44	3,44	8 960,21	65,37	61
Jihomoravský	196	12 333,54	3,10	4 798,23	38,90	63
Středočeský	169	11 132,66	2,79	6 175,82	55,47	66
Pardubický	94	8 137,11	2,04	3 408,17	41,88	87
Hl. m. Praha	11	200,72	0,05	134,06	66,79	18
Celkem	2 689	398 407,46	100,00	103 964,01	26,10	148

¹⁾ Kraje jsou v tabulce seřazeny dle výměry celkové ekologické plochy.
Zdroj: MZe (údaje k 31. 12. daného roku); zpracoval ÚZEI

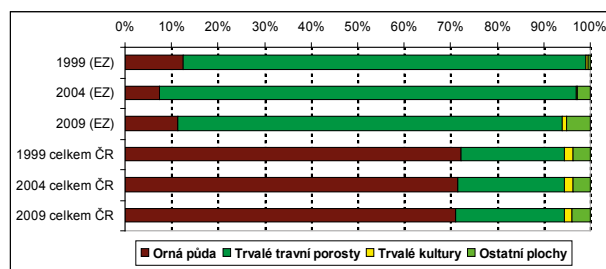
Graf 2 Počet ekofarem a výměra ekologických ploch v krajích ČR v roce 2009

Zdroj: MZe (údaje k 31. 12. daného roku); zpracoval ÚZEI

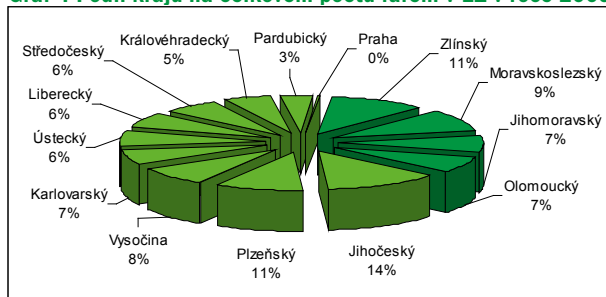
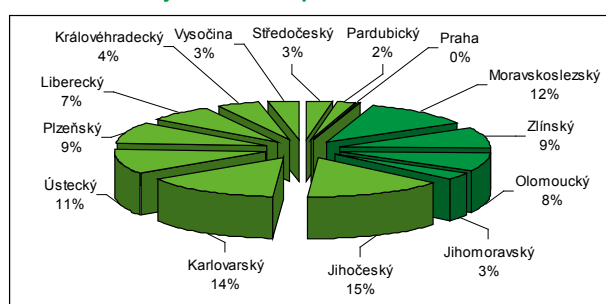
Odlíšné pořadí dostaneme, pokud seřadíme kraje dle podílu výměry celkové ekologické plochy na celkové zemědělské půdě ČR. V roce 2009 byl celorepublikový průměr (tj. 9,4 %) překročen v osmi krajích, přičemž vysoce nad tímto průměrem s 46,5 % vede Karlovarský kraj. Podobně jako v předchozích letech následuje kraj Liberecký, Zlínský, Moravskoslezský a Ústecký. V produkčních oblastech se zastoupení EZ pohybuje v rozmezí od 1,68 do 3,34 %.

V rámci jednotlivých kategorií užití půdy dominuje opět kraj Karlovarský, kde se nachází v ekologickém režimu téměř 75 % ploch trvalých travních porostů a 7,4 % ploch orné půdy. Nejvíce ploch trvalých kultur v EZ z jejich výměry v kraji má kraj Vysočina (27,95 %) a kraj Moravskoslezský (26,95 %) (viz Tab. 6).

Z celorepublikového pohledu dosáhl v roce 2009 podíl veškerých ploch EZ (tedy i tzv. ploch ostatních včetně rybníků) na celkové z. p. ČR 9,4 %. Do EZ vstoupila již třetina trvalých travních porostů (luk a pastvin), avšak pouze 1,5 % orné půdy a jen 5,7 % ploch vinic a sadů (resp. 7,9 % sadů a 3,3 % vinic). Využití půdy v EZ se tedy výrazně liší od struktury užití půdy v zemědělství ČR celkem (viz Graf 3).

Graf 3 Struktura užití půdy v EZ a zemědělství celkem (1999, 2004 a 2009)

Zdroj: MZe, ČÚZK

Graf 4 Podíl krajů na celkovém počtu farem v EZ v roce 2009**Graf 5 Podíl krajů na celkové ploše v EZ v roce 2009****Tab. 6 Zastoupení ekologických ploch dle užití půdy na jejich celkové výměře v krajích ČR v roce 2009**

Kraj ¹⁾	Výměra celkové plochy v EZ (ha)	Z toho výměra (ha):			Zemědělská půda ČR (ha)	Podíl ploch v EZ na celkové výměře dané kategorie užití půdy v ČR (%)			
		OP	TTP	TK		z. p. celkem	OP	TTP	TK
Karlovarský	57 657	4 020	48 854	86	123 914	46,53	7,40	74,08	13,63
Liberecký	27 329	1 292	24 551	194	140 090	19,51	1,94	38,00	13,67
Zlínský	34 232	4 111	27 746	671	194 564	17,59	3,30	49,26	17,00
Moravskoslezský	46 802	3 334	41 750	197	275 774	16,97	1,93	49,14	26,95
Ústecký	42 148	2 604	36 822	392	276 138	15,26	1,42	51,55	3,07
Jihočeský	59 775	5 053	50 976	180	492 534	12,14	1,60	31,53	7,86
Olomoucký kraj	30 973	2 094	26 852	385	280 517	11,04	1,00	47,85	9,95
Plzeňský	36 327	4 855	29 460	154	380 844	9,54	1,86	27,51	8,52
Královéhradecký	17 653	1 674	15 508	118	278 441	6,34	0,87	22,01	2,71
Vysočina	13 706	4 722	8 400	177	410 917	3,34	1,49	10,22	27,95
Pardubický	8 137	945	6 932	28	272 430	2,99	0,48	11,49	1,45
Jihomoravský	12 334	7 294	3 459	1 462	428 099	2,88	2,05	11,55	5,48
Středočeský	11 133	2 874	7 791	254	664 285	1,68	0,52	10,99	1,72
Hl. m. Praha	201	35	131	34	20 428	0,98	0,24	15,09	5,25
Celkem	398 407	44 906	329 232	4 331	4 238 975	9,40	1,49	33,50	5,66

¹⁾ Kraje jsou v tabulce seřazeny dle podílu výměry celkové ekologické plochy na celkové zemědělské půdě ČR.

Zdroj: MZe (údaje k 31. 12. daného roku); ČÚZK; zpracoval ÚZEI

1.5 Počet registrovaných subjektů v ekologickém zemědělství

K 31. 12. 2009 bylo v EZ registrováno 2 689 ekofarem (resp. 2 674 ekologických podnikatelů), z nichž 106 subjektů (zhruba 4%) je navíc registrováno v dalších kategoriích, nejčastěji v kategorii výrobce biopotravin (tj. jedná se o faremní zpracovatele). Nárůst počtu subjektů zaznamenaly také všechny ostatní kategorie, přičemž největší relativní nárůst byl u výrobců krmiv, jejichž počet se proti roku 2008 téměř zdvojnásobil. Lze předpokládat, že růst počtu výrobců krmiv byl podpořen omezením možnosti použití konvenčních krmiv v EZ, které přineslo nové nařízení Rady (ES) č. 834/2007 a nařízení Komise (ES) č. 889/2008.

Počet výrobců biopotravin ke konci roku 2009 vzrostl na 395 subjektů (resp. 497 výrobních míst). K nejčastěji zpracovávaným bioproduktům patří dle převažující činnosti výrobci zpracování masa, výroba pekařských, cukrářských a jiných moučných výrobků (převážně čerstvého pečiva), zpracování mléka, výroba mléčných výrobků a sýrů a zpracování zeleniny a ovoce. V posledních letech výrazně roste počet registrovaných výrobců vína.

Druhou významnou kategorií pro rozvoj trhu s biopotravinami jsou distributoři neboli subjekty uvádějící biopotraviny nebo bioprodukty do oběhu včetně vývozu a dovozu bez jakéhokoli dalšího zpracování.* Počet distributorů vzrostl na 168 subjektů, z nichž zhruba 15% (26 subjektů) realizuje taktéž dovoz ze třetích zemí. Je třeba ale zmínit, že v EZ navíc působí velký počet subjektů realizujících maloobchodní prodej (tj. obchodní řetězce, obchody zdravé výživy apod.), tyto se však dle zákona o EZ od roku 2006 nemusí registrovat.**

Tab. 7 Počet registrovaných subjektů v ekologickém zemědělství k 31. 12. 2008 a 2009

Kategorie	Počet subjektů / provozoven		Meziroční změna 2009/08	
	2008	2009	(abs.)	(%)
Ekologičtí zemědělci	1 822 / 1 836	2 674 / 2 689	852 / 853	46,76
Výrobci biopotravin	345 / 429	395 / 497	50 / 68	14,49
Distributoři bioproduktů a biopotravin	137 / 151	168 / 184	31 / 33	22,63
Výrobci krmiv	13 / 13	25 / 25	12 / 12	92,31
Výrobci osiv	11 / 11	15 / 15	4 / 4	36,36
Ekologičtí včelaři	11 / 11	12 / 12	1 / 1	9,09
Z toho dále:				
Dovozci biopotravin ze třetích zemí	30 / 30	39 / 39	9 / 9	30,00
Faremní zpracovatelé	68 / 75	94 / 100	26 / 25	38,24

Zdroj: Kontrolní organizace (ABCert, Biokont, KEZ); zpracoval ÚZEI

Celkem v EZ ke konci roku 2009 působilo 3 132 subjektů, což je o 904 subjektů více než v roce 2008, přičemž během roku 2009 ukončilo svoji činnost 160 subjektů (a dalších 27 subjektů změnilo svoje zařazení v jednotlivých kategoriích) a přes tisíc se nově registrovalo, nejčastěji v kategorii ekozemědělec (přesně 1 063 subjektů se nově registrovalo a 28 subjektů přešlo z jiných kategorií) (viz Tab. 8). Pokud bychom zahrnuli do evidence všechny pobočky (tj. ekofarmy, provozovny registrovaných subjektů), pak v EZ působilo 3 263 poboček. Nárůst je způsoben zejména započítáním provozoven řetězců BILLA, spol. s r. o., SPAR Česká obchodní společnost s. r. o. a MAKRO Cash & Carry ČR s. r. o.

* Pozn.: za zpracování je považováno i pouhé zabalení nebo označování biopotravin.

** Pozn.: registrace není vyžadována u prodejců, kteří pouze prodávají biopotraviny konečnému spotřebiteli ve spotřebitelském balení.

Tab. 8 Vývoj a struktura registrovaných subjektů v EZ v roce 2009

Registrované subjekty ¹⁾	Stav ke konci roku 2008	Ukončené registrace v roce 2009	Nové registrace v roce 2009	Stav ke konci roku 2009
Pouze ekozemědělec	1 748	132	952	2 568
Pouze výrobce biopotravin	249	30	41	260
Pouze distributor biopotravin	110	15	31	126
Pouze výrobce krmiv	5	0	9	14
Pouze výrobce osiv	7	0	3	10
Pouze včelař	6	4	4	6
MIX – registrace ve více kategoriích:				
Výrobce + ekozemědělec	66	3	29	92
Výrobce + distributor	21	1	11	31
Výrobce + krmiva / osiva	3	0	1	4
Výrobce + včelař	1	0	1	2
Distributor + ekozemědělec	1	0	2	3
Distributor + krmiva / osiva	3	0	1	4
Ekozemědělec + krmiva / osiva	2	0	2	4
Ekozemědělec + včelař	1	1	2	2
Výrobce + distributor + ekozemědělec	1	0	2	3
Výrobce + distributor + včelař	1	0	0	1
Výrobce + ekozemědělec + krmiva/ osiva	1	0	0	1
Výrobce + ekozemědělec + včelař	2	1	0	1
Celkový počet registrovaných subjektů	2 228	187	1 091	3 132

¹⁾ Uvedené počty registrovaných subjektů jsou bez zohlednění poboček.
Zdroj: Kontrolní organizace (ABCert, Biokont, KEZ); zpracoval ÚZEI

2 DALŠÍ INFORMACE O EKOLOGICKÝCH FARMÁCH

Kromě základních údajů o EZ k 31. 12. daného roku jsou dále dostupné výstupy statistických šetření EZ prováděných ÚZEI, v rámci kterých jsou zjišťovány informace týkající se rozsahu souběhu ekologického a konvenčního hospodaření na ekofarmách, jejich ekonomické životaschopnosti prostřednictvím dotazu na realizovaný hospodářský výsledek, stanovení potřeby lidské práce v EZ prostřednictvím dotazu na počet pracovníků na farmě a rozsahu přímého prodeje z ekofare. Tyto informace jsou zjišťovány zpětně, tedy vztahují se většinou k roku 2008.

2.1 Souběh ekologického a konvenčního hospodaření na ekofarmách (rok 2009)

Z celkového počtu 2 739 ekofarem jich 289 (tj. 10 %) uvedlo, že v roce 2009 provozovalo souběžně ekologické i konvenční hospodaření, což je stejné procento jako v loňském roce.

Z těchto 289 ekofarem jich 72 (tj. 25 %) provozovalo konvenčně jak rostlinou, tak živočišnou výrobu. Téměř polovina ekofare (134 subjektů) v roce 2009 hospodařila konvenčně na zemědělské půdě, a to převážně půdě orné. Zbýlá čtvrtina ekofare (83 subjektů) provozovala konvenční chov zvířat, nejčastěji šlo o chov skotu s výrazným podílem chovu dojníc, následně o chov prasat a koní.

V roce 2009 ekofarmy obhospodařovaly konvenčním způsobem celkem 73 852 ha zemědělské půdy, z toho téměř 90 % tvořila orná půda, 8 % TTP a 2 % trvalé kultury.

2.2 Data o hospodářském výsledku na ekofarmách (rok 2008)

K posouzení ekonomické výkonnosti ekofare je sledován vývoj podílu ziskových ekofare na jejich celkovém počtu. Všechny subjekty v šetření jsou dotazovány na jejich hospodářský výsledek (HV) v předchozím roce (tj. v šetření 2009 na výsledek hospodaření v roce 2008), ať už hospodařily ekologicky nebo ještě konvenčně.

Pokud se zaměříme na ekonomiku ekologicky hospodařících farem (tj. vyloučíme odpovědi farem registrovaných po roce 2008), zůstává z celkového počtu 2 739 respondentů cca 1 788 ekofare, z nichž 90,0 % uvedlo, že v roce 2008 byl jejich hospodářský výsledek kladný (shodně s 89 % v roce 2007). Záporný výsledek uvedlo 9,6 % ekofare (tj. 172 subjektů) a 7 subjektů tuto otázku odmítlo vyplnit. Jen pro zajímavost, podíl ziskových podniků hospodařících v roce 2008 ještě konvenčně poklesl na 56,8 %.

V rámci ekofare se záporným HV jsou zastoupeny jak farmy malé, tak ty největší (rozpětí od 0,05 ha až po 1 683 ha) a také různé typy ekofare. Z podrobnější analýzy však vychází, že ke ztrátovějším podnikům patří ve větším poměru ekofarmy zaměřující se na pěstování trvalých kultur, a to v kombinaci s produkcí na orné půdě, kdy ztrátu vykázala téměř třetina ekozemědělců. Na velmi podobný výsledek poukazují i data za rok 2007, kdy 33 % ekosadařů a 7 % ekovinařů vykázalo záporný HV.

2.3 Počet pracovníků na ekofarmách (rok 2008)

Obdobně jako hospodářský výsledek byl počet pracovníků na ekofarmě zjišťován zpětně za rok 2008 a do vyhodnocení byly zahrnuty pouze farmy, které v daném roce již hospodařily ekologicky (tj. 1 788 subjektů).

V roce 2008 pracovalo na ekologických farmách bez ohledu na počet odpracovaných hodin celkem 7 928 osob, z toho 68,9 % na plný úvazek, 8,7 % na částečný úvazek a 22,4 % tvořili sezonní pracovníci. Z tohoto celkového počtu pracovníků byla

zhruba třetina rodinných členů (2 309 osob), z nichž dvě třetiny pracovaly na plný úvazek.

Pokud podobným způsobem upravíme údaje za rok 2007 (tj. vybereme pouze ekofarmy), zjistíme, že celkový počet pracovníků meziročně vzrostl o cca 50 %, přičemž poměr mezi rodinnými členy a ostatními pracovníky zůstává nezměněn. Naopak mírně vzrostl počet sezonních pracovníků na úkor pracovníků na částečný úvazek.

V přepočtu na plně zaměstnané činil v roce 2008 počet pracovníků 5 841 pracovníků (tj. nárůst o 41,4 % z počtu 4 130 pracovníků v roce 2007), což představuje vzhledem k nárůstu počtu ekofare o cca 43 % zhruba shodnou potřebu pracovníků na ekofarmě. K nejvyššímu nárůstu počtu AWU¹⁾ došlo meziročně v kraji Jihomoravském a Vysočina.

Tab. 9 Počet pracovníků na ekologických farmách v roce 2007 a 2008

Kraj	2007		2008		Meziroční změna 2008/07
	Počty	Struktura (%)	Počty	Struktura (%)	
Pracovníci na plný úvazek	3 684	69,9	5 463	68,9	48,3
z toho rodinných členů	1 021	27,7	1 537	28,1	50,5
Pracovníci na částečný úvazek	555	10,5	686	8,7	23,6
z toho rodinných členů	380	68,5	514	74,9	35,3
Sezonní a příležitostní pracovníci	1 033	19,6	1 779	22,4	72,2
z toho rodinných členů	176	17,0	258	14,5	46,6
Pracovníci celkem	5 272	100,0	7 928	100,0	50,4
z toho rodinných členů	1 577	29,9	2 309	29,1	46,4
Přepočet na AWU ¹⁾	4 130	x	5 841	x	41,4
Počet farem	1 250	x	1 788	x	43,0
AWU / ekofarma	3,30	x	3,27	x	-1,1
AWU / 100 ha z. p.	1,32	x	1,71	x	29,5
100 ha z. p. / AWU	76	x	58	x	-22,8

¹⁾ AWU = Annual Work Unit = počet pracovníků přepočtených na plný úvazek.
Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách ÚZEI 2008 a 2009

2.4 Přímý prodej bioproduktů a biopotravin na ekofarmách (rok 2008)

Přímý prodej z ekofaremu zahrnuje zejména prodej na farmě bez obchodu nebo ve vlastním obchodě zemědělce, prodej v rámci agroturistiky na ekofarmě, prodej bioproduktů na tržnicích nebo prostřednictvím zásilkové služby, donášky nebo přes internet.

Z celkového počtu 930 ekofaremu, které mohly v roce 2008 již realizovat prodej svých bioproduktů s certifikátem, jich 136 prodávalo své bioprodukty přímo na farmě (tj. téměř 15% ekofaremu). Tento podíl je pravděpodobně vyšší, jelikož nejsou zahrnuty ekofarmy, které sice prodej ze dvora realizují, ale svoje produkty prodávají bez certifikátu jako běžné konvenční produkty. Objem prodeje přímo konečnému spotřebiteli není však příliš významný, jelikož u více jak poloviny (53 %) ekofaremu tvoří obrát z přímého prodeje méně než 10 % celkového faremního obrátu. U téměř třetiny ekofaremu tvoří tento obrát do 50 % celkového faremního obrátu a pouze u 22 ekofaremu je přímý prodej považován za významný způsob odbytu s podílem na celkovém obrátu ekofarmy nad 50 %.

Z pohledu prodávaných bioproduktů a biopotravin převládá prodej živočišných bioproduktů nad rostlinnými (55% ekofaremu se specializuje jen na prodej živočišné produkce ku 36% s produkcí rostlinnou), zbylých 9% ekofaremu nabízí jak živočišnou, tak rostlinnou produkci. Z živočišných bioproduktů, pokud pomíne prodej živých zvířat (nejčastěji jehňat), se jednalo zejména o prodej masa (opět nejčastěji jehněčího), mléka a mléčných výrobků (18 resp. 9 ekofaremu) a vajec (9 ekofaremu). Z rostlinných bioproduktů dominoval prodej zeleniny (29 ekofaremu; nejčastěji brambor, mrkve a cibule) a ovoce (15 ekofaremu). Celkem častý byl i prodej sena (12 ekofaremu) a obilí (7 ekofaremu). Následoval prodej koření a bylin (4 ekofarmy) a prodej vína (2 ekofarmy). U komodity vína lze očekávat výrazný nárůst prodeje z ekofaremu v nejbližších letech s ohledem na obrovský nárůst pěstitelů révy vinné vstupujících do EZ.

3 STRUKTURA PRODUKCE NA EKOLOGICKÝCH FARMÁCH

Sběr údajů o rostlinné a živočišné produkci na ekofarmách je prováděn ÚZEI ve spolupráci s kontrolními organizacemi od roku 2007, a to z pověření MZe. Detailní údaje jsou zjišťovány v průběhu daného roku, proto se liší od základních údajů prezentujících stav EZ k 31. 12. 2009.

3.1 Rostlinná výroba a produkce

Dle detailního šetření bylo obhospodařováno ekologickým způsobem celkem 376 923 ha, z nichž 12 % zaujímala orná půda (tj. 43 827 ha, z toho je 44 % v přechodném období), 87 % TTP (tj. 328 753 ha, z toho 26 % v přechodném období) a zbylé 1 % trvalé kultury (tj. 4 343 ha, z toho 74 % v přechodném období) (viz Tab. 10).

Hlavními plodinami na orné půdě jsou obiloviny s podílem téměř 56 % (nejčastěji je pěstován oves a pšenice) a dále píce (podíl 33 %). Shodně okolo 3,5 % plochy orné půdy zabírají luskoviny na zrno (hrách setý představuje 55 % těchto ploch) a technické plodiny (80 % jejich ploch tvoří olejnin, a to zejména hořčice zabírající více jak polovinu výměry olejnin; dříve dominovala řepka). Zelenina se pěstuje na méně než 1,2 % orné půdy, přičemž dvě třetiny její plochy zabírá zelenina plodová, a to pěstování dýní (z celkové plochy zeleniny 511 ha tvoří dýně 60 %). Malou část orné půdy (tj. 0,58 %) zabírají také okopaniny, a to zejména brambory (98 % plochy okopanin) (viz Tab. 11).

Objem ekologické produkce (tj. produkce pouze z ploch již v ekologickém režimu) v roce 2009 dosáhl 643,5 tis. tuny, z toho však produkce píce (přepočtená na seno) tvořila 91 % (tj. 562,3 tis. tuny z TTP a dalších 25,3 tis. tun z pícnin na orné půdě). Celková produkce z orné půdy činila 78 450 tuny, z nich cca 56 % tvořily obiloviny a 32 % píce na orné půdě (objem v seně). V rámci obilovin dosahují největší objem produkce, obdobně jako u výměry, pšenice a oves (tvoří téměř 40 % celkové produkce obilovin). Hektarový výnos je obecně v EZ nižší než v konvenci, i když srovnání je obtížné, jelikož výnosy se liší nejen mezi ekologickými a konvenčními podniky, ale i mezi ekologickými podniky navzájem.

Tab. 10 Struktura, produkce a výnos plodin na ekofarmách v roce 2009

Plodiny	Počet ekofarem ¹⁾	Období konverze (ha)	Ekologický režim (ha)	Celkem (ha)	Ekologická produkce (t)	Ekologické výnosy (t/ha)
Orná půda celkem	421	19 388,92	24 438,25	43 827,17	78 450,29	n.a.
Obiloviny pro produkci zrna (včetně osiva) celkem	265	9 670,58	14 863,94	24 534,52	43 745,72	2,94
Z toho: Pšenice obecná	127	2 248,18	3 018,72	5 266,90	9 491,15	3,14
Špalda	56	228,09	2 331,81	2 559,90	6 585,57	2,82
Žito	53	511,66	1 328,52	1 840,18	3 845,56	2,89
Ječmen	77	1 835,87	1 122,91	2 958,78	3 003,95	2,68
Oves	164	2 196,31	3 374,22	5 570,53	7 728,90	2,29
Tritikále	79	1 980,01	1 811,87	3 791,88	4 815,04	2,66
Kukuřice na zrno	7	276,09	906,06	1 182,15	6 151,00	6,79
Pohanka	25	113,44	476,52	589,96	974,40	2,04
Luskoviny na zrno celkem	45	573,54	888,77	1 462,31	1 884,70	2,12
Z toho: Hrách	19	357,72	453,66	811,38	1 046,08	2,31
Bob	5	127,42	81,63	209,05	155,40	1,90
Lupina	6	4,66	100,54	105,20	176,72	1,76
Sója	3	0,00	50,89	50,89	112,02	2,20
Peluška	13	53,30	120,99	174,29	243,98	2,02
Ostatní luskoviny	12	29,39	80,95	110,34	150,45	1,86
Okopaniny celkem	118	54,98	200,77	255,75	4 243,51	21,14
Z toho: Brambory	115	52,89	197,73	250,62	4 190,36	21,19

Technické plodiny celkem	57	913,27	576,40	1 489,68	450,84	0,78
Olejníny	26	813,61	376,53	1 190,14	328,16	0,87
Z toho: Slunečnice	3	0,24	33,77	34,01	33,60	0,99
Řepka a řepice	2	253,68	19,97	273,65	37,00	1,85
Mák	3	22,83	0,75	23,58	1,01	1,34
Hořčice	15	495,52	172,41	667,93	191,55	1,11
Ostatní olejníny	3	35,34	149,63	184,97	65,00	0,43
Textilní plodiny	1	8,25	20,00	28,25	2,00	0,10
Aromatické, léčivé rostliny a koření	35	90,30	162,05	252,35	90,69	0,56
Čerstvá zelenina vč. jahod	56	161,04	350,04	511,07	2 778,55	7,94
Košťaloviny / brukvovité	20	0,43	4,54	4,98	46,88	10,32
Z toho: Květák a brokolice	12	0,10	1,04	1,14	7,67	7,36
Kapusta	9	0,10	0,59	0,69	6,61	11,24
Hlávkové zelí	13	0,07	1,23	1,30	16,99	13,84
Listová / stonková zelenina	22	0,45	26,94	27,39	858,75	31,88
Z toho: Pór	12	0,04	0,66	0,70	6,23	9,38
Salát	8	0,20	0,59	0,79	3,61	6,12
Špenát	8	0,20	0,16	0,36	1,55	9,57
Ostatní listová zelenina	11	0,01	25,36	25,37	846,21	33,37
Plodová zelenina	39	88,82	252,27	341,08	194,98	0,77
Z toho: Rajče	16	0,53	1,43	1,96	19,02	13,33
Paprika	8	0,16	0,76	0,92	4,70	6,17
Okurek	13	1,91	0,62	2,53	5,41	8,70
Dýně	27	86,19	222,11	308,30	135,85	0,61
Kořenová a hlízová zelenina	42	11,53	60,92	72,45	1 653,43	27,14
Z toho: Mrkev	26	7,29	43,06	50,35	1 554,27	36,09
Petržel	15	0,17	1,86	2,03	12,72	6,86
Česnek	17	0,74	3,37	4,11	7,13	2,12
Cibule a šalotka	27	0,64	9,20	9,84	56,47	6,14
Luskoviny	13	52,74	3,61	56,35	19,52	5,40
Jahody	4	6,99	0,74	7,73	2,25	3,04
Pícniny na orné půdě celkem (píce v seně)	287	7 547,12	6 926,10	14 473,22	25 269,59	3,65
Jednoleté pícniny – v seně	73	1 158,84	1 498,11	2 656,95	5 412,13	3,61
Kukuřice na zeleno (na siláž)	4	442,35	68,83	511,18	2 400,40	34,87
Ostatní jednoleté pícniny – v seně	70	716,49	1 429,28	2 145,77	4 932,05	3,45
Víceleté pícniny – v seně	248	6 388,28	5 427,99	11 816,27	19 857,47	3,66
Další plodiny na OP (vč. květin a okrasných rostlin a půdy na osivo)	11	139,80	189,47	329,27	77,37	0,41
Půda ladem (součást osevního postupu)	45	328,15	442,77	770,92	0,00	n. a.
TTP celkem (píce v seně)	619	86 858,27	241 894,56	328 752,83	562 335,44	2,32
Trvalé kultury celkem	121	3 192,98	1 149,89	4 342,87	2 798,86	2,43
Ovoce	115	2 165,69	1 095,07	3 260,75	2 624,92	2,40
Jabloně	87	1 083,65	507,43	1 591,08	1 772,30	3,49
Hrušně	45	87,50	104,91	192,41	412,24	3,93
Meruňky	11	358,34	76,11	434,45	60,22	0,79
Broskvoně	6	62,65	5,25	67,90	16,05	3,06
Třešně / višně	40	264,98	185,42	450,40	99,06	0,53
Švestky	62	255,73	180,67	436,40	180,29	1,00
Ostatní ovoce	8	52,83	35,28	88,11	84,75	2,40
Bobuloviny (drobné ovoce)	10	311,60	29,98	341,58	47,22	1,58
Ořechy	15	50,07	6,81	56,88	8,78	1,29
Vinice	4	561,37	18,03	579,40	117,94	6,54
Další trvalé kultury	0	104,26	0,00	104,26	0,00	n. a.

¹⁾ Počet ekofarek, které mají plochy dané plodiny již v ekologickém režimu.

Zdroj: Statistické šetření ÚZEI 2009

Z pohledu podílu hlavních kategorií ekologicky pěstovaných plodin na jejich celkové ploše v ČR mají nejvyšší podíl dlouhodobě luskoviny na zrno a zelenina (5,0 % resp. 5,8 % ploch je v EZ). Následují pícniny s podílem 3,8 % a necelé 2 % ploch obiloviny jsou v EZ. Avšak při srovnání objemu produkce nedosahuje žádná hlavní kategorie plodin více jak 5 % podíl na její celkové produkci v ČR. Největší podíl mají opět luskoviny na zrno následované zeleninou (3,0 % resp. 1,6 % na jejich celkové produkci v ČR).

Objem ekologické produkce na orné půdě meziročně vzrostl o 17 %, přičemž tento nárůst byl způsoben především růstem

produkce obilovin (zejména kukuřice na zrno). K poklesu produkce došlo u technických plodin a pícnin (pokles o 65 % resp. 8 %). Avšak výrazný pokles u technických plodin byl způsoben pouze změnou zařazení produkce kopru, natí petržele a libečku z kategorie bylin do kategorie ostatní listové zeleniny (tzn. přesun cca 800 tun). Meziroční nárůst ploch orné půdy dosáhl 30 % (resp. 36 % pro plochy v ekologickém režimu). Největší nárůst ploch v ekologickém režimu byl opět u obilovin (o 46 %) a dále pak pícnin (o 27 %). Plochy TTP (trvalých travních porostů) vzrostly o 16 % a TK (trvalých kultur) o 37 %.

Tab. 11 Plochy a produkce v EZ v letech 2008 a 2009 a srovnání s celkovou osevní plochou a produkcí v roce 2009

Plodiny	2008		2009		Struktura plodin (%)	Meziroční změna produkce (%)	2009		Hektarový výnos (t/ha)	Podíl na celkové ploše (%)	Podíl na celkové produkci (%)	Podíl ekologického na celkovém hektarovém výnosu (%)
	Celková plocha EZ (ha)	Ekologická produkce (t)	Celková plocha EZ (ha)	Ekologická produkce (t)			Celková plocha (ha)	Celková produkce (t)				
Obiloviny	18 566,72	30 509	24 534,52	43 746	55,98	43,39	1 541 679	7 831 998	5,08	1,59	0,56	57,93
Pšenice	3 942,80	6 837	5 266,90	9 491	21,47	38,82	831 300	4 358 073	5,24	0,63	0,22	59,97
Špalda	1 982,02	5 409	2 559,90	6 586	10,43	21,76	n. d.	n. d.	n. d.	n. d.	n. d.	n. d.
Ječmen	2 972,10	2 310	2 958,78	3 004	12,06	30,06	454 820	2 003 032	4,40	0,65	0,15	60,74
Žito	1 308,33	2 728	1 840,18	3 846	7,50	40,99	38 453	178 070	4,63	4,79	2,16	62,51
Oves	3 585,41	6 473	5 570,53	7 729	22,70	19,41	50 021	165 993	3,32	11,14	4,66	69,02
Třitikále	2 881,58	3 722	3 791,88	4 815	15,46	29,37	52 950	222 711	4,21	7,16	2,16	63,18
Kukuřice na zrno	674,49	1 354	1 182,15	6 151	4,82	354,14	105 268	889 574	8,45	1,12	0,69	80,33
Luskoviny na zrno	1 292,97	1 701	1 462,31	1 885	3,34	10,79	29 003	62 072	2,14	5,04	3,04	99,08
Hrách	748,28	1 221	811,38	1 046	55,49	-14,31	21 147	51 866	2,45	3,84	2,02	94,02
Okopaniny	245,89	3 825	255,75	4 244	0,58	10,94	82 206	3 817 280	46,44	0,31	0,11	45,52
Brambory	238,20	3 539	250,62	4 190	97,99	18,42	28 734	752 539	26,19	0,87	0,56	80,92
Technické plodiny	1 488,42	1 295	1 489,68	451	3,40	-65,19	494 156	1 285 523	2,60	0,30	0,04	30,07
Olejniny	1 147,22	307	1 190,14	328	79,89	6,93	486 533	1 279 618	2,63	0,24	0,03	33,14
Řepka	613,86	0	273,65	37	22,99	n. a.	354 826	1 128 119	3,18	0,08	0,00	58,28
Hořčice	294,43	191	667,93	192	56,12	0,37	41 790	38 651	0,92	1,60	0,50	120,12
Zelenina	315,29	2 094	511,07	2 779	1,17	32,70	8 838	177 227	20,05	5,78	1,57	39,58
Pícniny	10 742,67	27 406	14 473,22	25 270	33,02	-7,80	383 054	2 605 527	6,80	3,78	0,97	53,64

Zdroj: Statistické šetření ÚZEI 2009 a 2008; Sklizeň zemědělských plodin ČSÚ, zpracoval ÚZEI

Z regionálního pohledu se největší rozloha ekologicky obhospodařované orné půdy nachází v kraji Jihomoravském, Jihočeském a Vysočina, avšak v případě Vysočiny tvoří až 40 % těchto ploch pícniny (viz Tab. 12). Naopak největší rozlohy ostatních kategorií plodin na orné půdě se nacházejí převážně v Jihomoravském kraji (31 % ploch olejnin, 29 % luskovin, 25 % okopanin a až

80 % veškerých ploch zeleniny). V Jihomoravském kraji se nachází také nejvíce trvalých kultur, a to 21 % ekologických sadů a až 96 % ekologických vinic. Následuje kraj Zlínský s podílem téměř 19 % ekosadů. Nejvíce ploch ekologických TTP má kraj Jihočeský, Karlovarský a Moravskoslezský (společně 44 % všech TTP v EZ).

Tab. 12 Struktura užití půdy v EZ v krajích ČR v roce 2009

Kraj	Orná půda celkem	Obiloviny	Luskoviny	Okopaniny	Technické plodiny	Olejniny	Zelenina	Pícniny	TTP	TK	Sady	Celkem z. p.
Hl. m. Praha	35,07	3,23	0,74	0,74	1,47	0,74	0,14	28,02	324,16	35,65	35,14	394,88
Středočeský kraj	2 908,74	1 573,45	257,55	11,61	94,20	81,42	13,70	843,89	7 373,71	330,89	166,32	10 613,34
Jihočeský kraj	4 822,36	2 835,98	283,89	67,78	33,56	33,56	16,87	1 539,97	51 768,30	182,85	175,59	56 773,51
Píseňský kraj	4 608,54	2 393,24	133,37	3,47	97,00	65,00	0,01	1 934,02	29 329,68	149,06	148,80	34 087,28
Karlovarský kraj	3 961,25	2 515,65	83,76	2,16	25,30	25,30	0,00	1 291,47	49 518,52	86,55	86,35	53 566,32
Ústecký kraj	2 531,77	1 484,76	21,85	1,71	203,29	203,29	1,73	754,22	35 436,94	355,78	350,73	38 324,50
Liberecký kraj	1 226,97	521,54	6,00	8,20	22,63	21,53	0,72	628,73	25 517,44	239,20	164,61	26 983,61
Královéhradecký kraj	1 614,70	853,99	8,76	6,80	99,17	90,76	15,76	490,29	15 254,03	117,20	80,21	16 985,93
Pardubický kraj	1 115,16	571,57	2,00	3,13	59,49	41,65	0,44	468,30	6 852,92	29,41	29,02	7 997,49
Vysočina	4 684,76	2 418,11	38,74	54,16	154,29	99,48	37,45	1 885,92	8 079,73	175,89	171,56	12 940,38
Jihomoravský kraj	6 913,33	4 394,26	419,10	65,15	425,59	368,10	410,41	1 107,81	3 721,32	1 437,44	688,32	12 072,08
Olomoucký kraj	2 029,34	1 483,76	0,40	14,32	64,57	49,74	4,51	445,70	26 726,77	381,81	361,88	29 137,92
Zlínský kraj	4 102,06	1 755,94	77,31	6,15	169,72	70,18	7,21	1 796,29	26 285,38	626,40	607,93	31 013,84
Moravskoslezský kraj	3 273,11	1 729,04	128,84	10,38	39,40	39,40	2,13	1 258,60	42 563,93	194,73	194,28	46 031,77
Celkem	43 827,17	24 534,52	1 462,31	255,75	1 489,68	1 190,14	511,07	14 473,22	328 752,83	4 342,87	3 260,75	376 922,86

Zdroj: Statistické šetření ÚZEI 2009

3.2 Živočišná výroba a produkce

V roce 2009 bylo na ekofarmách chováno v průměru (tj. součet zjištěných stavů ekologicky chovaných zvířat v průběhu roku) okolo 224 tis. kusů zvířat (bez započítání chovu včel a ryb), což při přepočtu na dobytčí jednotky představuje přes 95 tis. DJ (viz Tab. 13). Nejdůležitější kategorií v EZ je jednoznačně chov skotu s 86,8 % podílem na celkovém počtu DJ (příp. 84,1 % bez dojníc), následovaný chovem ovcí s podílem 8,4 %.

Meziročně došlo k výraznému rozšíření jednoznačně u chovů drůbeže, a to zejména brojlerů. V roce 2008 realizovalo chov drůbeže celkem 24 ekofarem (z toho jen 3 chov brojlerů), zatímco v roce 2009 to bylo již 38 ekofarem a 9 s chovem brojlerů. K pozitivnímu nárůstu došlo také u prasat (o 26,8 %), což opět potvrzuje i nárůst z 14 na 21 ekofarem s chovem prasat. Ostatní kategorie (s výjimkou včel) zaznamenaly pokles stavů zvířat, z toho nejvýrazněji poklesl počet dojníc (o téměř 50 %) na 2 614 kusů. Jejich podíl na celkovém počtu skotu poprvé klesl pod 2 %.

Podíl na celkových stavech zvířat v ČR ukazuje, že největší zastoupení v EZ má chov ovcí a dále koz (téměř třetina ovcí a čtvrtina koz je chována ekologicky). U chovu skotu celkem a koní se jedná o podíl okolo 10 %, u dojníc pak jen 0,65 % na jejich celkovém počtu. I přes výrazný nárůst stavů drůbeže a prasat v EZ je podíl na jejich celkovém počtu pod 0,2 %.

Tab. 13 Počet zvířat na ekologických farmách v roce 2008 a 2009

Kategorie zvířat	Počet ekofarem	Počet ekologicky chovaných zvířat ¹⁾ (kusy)		Meziroční změna počtu ekologicky chovaných zvířat 2009/08 (%)
		2008	2009	
Koně	286	3 871	2 982	-22,97
Skot	826	151 723	136 026	-10,35
Skot do 1. roku	721	37 931	32 506	-14,30
Skot mezi 1. a 2. rokem	719	31 242	27 210	-12,91
Skot nad 2 roky	810	82 550	76 310	-7,56
Z toho: dojnice	48	4 952	2 614	-47,21
KBTPM	750	69 793	62 627	-10,27
Ovce	361	64 559	53 038	-17,85
Kozy	132	5 403	4 352	-19,45
Prasata	21	1 569	1 990	26,83
Drůbež	38	7 427	25 292	240,54
Z toho: brojleři	9	440	15 775	3 485,23
nosnice	31	5 591	7 349	31,44
Králičí	2	100	88	-12,00
Včely (počet rojů)	6	931	1 202	29,11
Ostatní zvířata²⁾	13	56	48	-14,29
Ryby	2	750	458	-38,93

¹⁾ Počet všech ekologicky chovaných zvířat zahrnuje všechna zvířata na ekofarmě (tzn. nikoli jen certifikované kusy dle požadavku ekozemědělce a dále pouze zvířata po přechodném období).

²⁾ Kategorie ostatní zvířata zahrnovala v roce 2008 poníky a v roce 2009 18 poníků, 20 oslů, 5 bizonů a 5 lam.

Zdroj: Statistické šetření ÚZEI 2008 a 2009

V rámci živočišné bioprodukce došlo k výraznému nárůstu produkce drůbežního masa, a to až o 6 546 % na téměř 81 tun, což je v souladu s vývojem počtu brojlerů na ekofarmách v roce 2009. I ostatní kategorie masa zaznamenaly nárůst s výjimkou masa rybího, kde produkce poklesla o 40 %. Celkem bylo v roce 2009 vyprodukováno 7 266 tun masa, avšak po odečtu odhadovaného objemu masa prodaného v živém jako zástav klesne produkce na zhruba 3 300 tun, z toho 90 % tvoří maso hovězí.

V rámci mléčné produkce bylo vyprodukováno 13,2 mil. litrů mléka, z toho 96 % tvoří mléko kravské, jehož produkce však

téměř stagnuje (nárůst o 0,7 %). Naopak výrazný nárůst zaznamenala produkce ovčího mléka (o 452,6 %) a dále kozího sýru (o 132,9 %). Několikanásobně vzrostla také produkce smetany, tvarohu a jogurtu, jedná se však stále o malá množství vzhledem k jejich celorepublikové produkci.

S nárůstem počtu nosnic také vzrostla produkce vajec, a to o 24,8 % na celkových 1 391,9 tis. kusů (tj. při uvažované průměrné hmotnosti 62,5 g na vejce okolo 87 tun vajec). Po roční přestávce byla realizována opět produkce medu v objemu téměř 19 tun biomedu.

Tab. 14 Živočišná produkce na ekologických farmách v roce 2008 a 2009

Produkty	Jednotka	Živočišná produkce z ekologických chovů		Meziroční změna (%)
		2008	2009	
Maso				
Hovězí	1 000 kg	5 469,73	6 618,59	21,00
Skopové/Jehněčí	1 000 kg	329,96	399,58	21,10
Kozí	1 000 kg	10,29	22,49	118,54
Vepřové	1 000 kg	82,90	143,64	73,27
Drůbeží	1 000 kg	1,22	80,75	6 546,09
Králíčí	1 000 kg	0,30	0,45	50,00
Další maso ¹⁾	1 000 kg	1,00	0,60	-40,00
Mléčná produkce				
Čerstvé mléko - kravské	1 000 l	12 683,14	12 768,13	0,67
- ovčí	1 000 l	19,00	105,00	452,63
- kozí	1 000 l	355,70	358,26	0,72
Sýr - kravský	1 000 kg	2,00	2,50	25,00
- ovčí	1 000 kg	2,50	3,80	52,00
- kozí	1 000 kg	18,80	43,79	132,93
Další mléčná produkce:				
Jogurt	1 000 kg	12,00	50,00	316,67
Tvaroh	1 000 kg	12,00	42,97	258,07
Máslo	1 000 kg	1,80	1,12	-37,78
Smetana	1 000 l	0,20	1,50	650,00
Syrovátka	1 000 l	0,00	0,16	n.a.
Vejce pro konzumaci ²⁾	1 000 kg	69,73	86,99	24,76
Med	1 000 kg	0,00	18,96	n.a.

¹⁾ V rámci dalšího masa se jedná o produkci ryb.

²⁾ Objem vajec byl dodatečně upraven a původně vykazovaná produkce 142 281 kg (tj. 2 276,5 tis. kusů) byla snížena na 69 726 kg (tj. 1 115,6 tis. kusů).

Zdroj: Statistické šetření ÚZEI 2008 a 2009

3.3 Způsoby uplatnění produkce ekologických farem

Z celkových 930 ekofare, které mohly v roce 2008 již realizovat prodej svých bioproduktů s certifikátem, pouze 362 ekofare (necelých 40 %) skutečně prodalo svůj produkt v bio kvalitě. Ze zbylých 568 ekofare, jichž 456 realizuje svoji produkci buď na konvenčním trhu anebo spotřebou na vlastní farmě a 112 ekofare pouze spotřebou na farmě, a to buď ve formě vstupů jako krmivo / osivo (nejčastěji šlo o produkci a spotřebu sena) případně jako mladá zvířata do vlastního chovu či ve formě potravin pro vlastní spotřebu zemědělce.

Nejčastěji pěstovanou plodinou v EZ jsou obiloviny. V roce 2008 dosáhla jejich produkce cca 27 tis. tun, z toho bylo zhruba 70 % prodáno (tj. 18,5 tis. tuny), a to z 89 % v bio kvalitě (viz Tab. 15). Do zahraničí se vyvezlo zhruba 40 % veškeré prodané produkce (tj. 7,3 tis. tuny), vše jako bioprodukt. Na domácím trhu se tedy uplatnilo něco málo přes polovinu bioprodukce (56 %). O něco lépe jsou na tom luskoviny, kdy bylo prodáno 87 % vyprodukovaného objemu (zbylá produkce je nejčastěji využita přímo na farmě jako krmivo), a to jako bioprodukt, přičemž na domácím trhu zůstává 74 % této produkce. Mezi další plodiny, jejichž produkce byla téměř celá prodána v bio kvalitě, patří zelenina včetně brambor, byliny, osivo a v roce 2008 i hrušky. Bohužel u brambor, mrkve a bylin směřuje téměř celá bioprodukce mimo trh ČR. Naopak nejvyšší podíl produkce prodané konvenčně nastal kromě tritikále u peckoviny a olejiny (74 % resp. 48 %), jejichž prodej se uskutečňuje převážně na českém trhu. Vyšší podíl jiného užití v trvalých kulturách (v rozpětí od 9 do 27 %) představoval nejčastěji vlastní spotřebu zemědělce, avšak z pohledu množství šlo u hrušek a peckovin zejména o zpracování na farmě

(92 %, resp. 40 % neprodaného množství) a u jablek o nesklizeňnou úrodu z důvodu nízkých výkupních cen (80 % neprodaného množství).

Tab. 15 Způsob uplatnění rostlinné produkce ekofarem v roce 2008

Produkce RV	Počet ekofarem	Celková produkce (tuny)	Užití rostlinné produkce roku 2008			
			Podíl prodaného množství (%)	Z toho prodej v bio kvalitě (%)	Z toho prodej bioproduktů na domácím trhu (%)	Podíl exportu na celkovém prodaném množství (%)
Obiloviny	201	26 990	69	89	56	40
Pšenice	101	7 604	71	96	53	45
Špalda	46	4 620	93	88	63	32
Žito	41	3 033	62	98	47	52
Ječmen	61	2 440	47	87	77	20
Oves	119	5 133	56	81	61	35
Tritikále	51	2 441	51	58	66	21
Luskoviny	16	551	87	93	74	24
Brambory	64	2 520	81	97	16	81
Olejníny	10	194	99	52	81	10
Byliny/koření	25	481	100	100	2	98
Osivo / sadba	9	76	97	100	100	0
Zelenina	33	1 249	98	100	15	85
z toho mrkev	20	1 064	98	100	2	98
Jablka	52	1 235	73	75	97	10
Hrušky	20	362	80	99	98	2
Peckoviny	33	191	91	26	49	13
Hrozny	4	100	89	100	100	0

Zdroj: Statistické šetření ÚZEI 2009

Většina živočišných bioproduktů zůstává pro další zpracování v ČR (viz Tab. 16). Výjimkou je produkce u skotu a ovcí, kdy je shodně cca 14 % jatečných zvířat a dále pak až třetina telat a 13 % jehňat exportována do zahraničí. V roce 2008 bylo navíc vyvezeno 34 % produkce jatečných prasat, vše v bio kvalitě. Avšak zde se jedná o proměnlivou hodnotu, jelikož v chovu prasat dominuje pouze 1 ekofarma (téměř 80 % celkové produkce) a způsob užití u vepřového masa záleží pak na situaci této jedné ekofarmy.

Méně uspokojivý je poměr produkce prodané skutečně v bio kvalitě, kdy právě u nejčastěji chovaných kategorií zvířat v EZ (tj. skotu a ovcí) dosahuje pouze 37 % resp. 19 % celkové produkce masa (příp. do 10 % u zástavu). Podobně je tomu i u masa kozího (jen 11 % prodáno s certifikátem jako bioprodukt). Lepší situace je u prodeje vepřového a drůbežního masa, mléka, vajec a medu, kdy je téměř celá produkce prodána jako bioprodukt. Avšak při srovnání s celkovou produkcí těchto komodit v ČR v roce 2008 se jedná o velmi malý objem. Produkce drůbežního biomasa je zanedbatelná, vepřové biomasa tvoří jen 0,02 % jeho celkové produkce, kravské mléko se podílí na celkové produkci mléka

0,44 % (22 % u mléka kozího) a produkce biovajec dosahuje jen 0,03 % jejich celkové produkce. I hlavní komodita EZ – hovězí maso, se podílela na jeho celkové produkci v ČR v roce 2008 okolo 5,7 %.

V rámci jiného užití u masa hovězího, skopového a kozího se jednalo téměř ve všech případech o vlastní spotřebu zemědělce. Jiná situace byla u masa vepřového, kdy naopak jiné užití (tj. 69 %) představuje zpracování na farmě a následný prodej masa a masných výrobků jako biopotraviny. U drůbeže byla polovina neprodané produkce (tj. 26 %) v rámci zkušebního chovu rozdána zaměstnancům farmy a zbylý objem produkce opět zkonzumován přímo zemědělcem stejně jako neprodaná produkce vajec. Objem neprodaného kravského mléka zahrnuje mléko užitě jako krmivo pro telata. Jiné užití u kozího mléka (6 %) představuje přímou spotřebu farmářem, zatímco u mléka ovčího jde o užití veškeré této produkce (16 %) formou zpracování na farmě. U zástavu (telata, jehňata) se jedná o produkci zvířat, která nebyla prodána a zůstala do vlastního chovu ekofarmy. Veškerá produkce medu byla v roce 2008 prodána.

Tab. 16 Způsob uplatnění živočišné produkce ekofarem v roce 2008

Produkce ŽV ¹⁾	Počet ekofarem	Celková produkce	Užití živočišné produkce roku 2008			
			Podíl prodaného množství (%)	Z toho prodej v bio kvalitě (%)	Z toho prodej bioproduktů na domácím trhu (%)	Podíl exportu na celkovém prodaném množství (%)
Hovězí maso (t)	454	3 146,9	99	37	76	14
Telata – zástav (t)	437	2 857,7	86	10	91	30
Skopové maso (t)	167	258,9	96	19	69	14
Ovce – zástav (t)	69	75,3	86	28	92	13
Kozí maso (t)	42	10,6	87	11	100	0
Vepřové maso (t)	10	81,0	31	76	55	34
Drůbeží maso (t)	6	1,5	74	84	100	0
Mléko ovčí (tis. l)	3	33,4	84	100	100	0
Mléko kozí (tis. l)	15	291,8	94	91	100	0
Mléko kravské (tis. l)	37	11 484,9	96	90	100	0
Vejce (ks)	15	848 979	99	97	100	0
Med (kg)	5	16 140	100	95	100	0

¹⁾ Celková produkce masa včetně zástavu je uváděna v tunách jatečné hmotnosti. Pro přepočítání z živé váhy byl pro skot, ovce, kozy a prasata použit koeficient výtěžnosti 0,5 a pro drůbež 0,7.

Zdroj: Statistické šetření ÚZEI 2009

4 VÝROBA BIOPOTRAVIN

4.1 Počet výrobců biopotravin

K 31. 12. 2009 bylo registrováno jako výrobce biopotravin 395 subjektů, resp. 497 výrobních provozoven, z nichž však 84 provozoven tvořily pouze prodejny obchodních řetězců, které jsou registrovány z důvodu realizace dopékaní biopěčiva či balení mléčných výrobků (tj. 54 prodejen společnosti BILLA, spol. s r. o. a 30 prodejen společnosti SPAR Česká obchodní společnost s. r. o.).

Oproti konci roku 2008, kdy bylo registrováno 345 subjektů (resp. 429 provozoven), vzrostl počet výrobců biopotravin o 14 % (tj. 50 nových subjektů), což představuje určité zpomalení ve srovnání s 82 % nárůstem mezi roky 2007 a 2008. K zpomalení došlo

zejména u výrobců vína, kdy v roce 2009 přibýlo jen 15 nových registrací, zatímco v roce 2008 zažádalo o registraci 45 subjektů. V roce 2009 došlo opět k mírnému zvýšení počtu výrobců v oblasti zpracování mléka, nově pak u zpracování čaje a kávy a výroby nealkoholických nápojů.

K nejčastěji zpracovávaným bioproduktům patří dle převažující činnosti výrobců zpracování masa, výroba pekařských, cukrářských a jiných moučných výrobků (převážně čerstvého pečiva), zpracování mléka, výroba mléčných výrobků a sýrů a zpracování zeleniny a ovoce (viz Tab. 17). V posledních letech výrazně roste počet registrovaných výrobců vína, kteří však většinou ještě s výrobou vína nezačali, jelikož jim u vinic běží přechodné období.

Tab. 17 Výrobci biopotravin dle druhu ekonomické aktivity v letech 2007, 2008 a 2009

Kód	Ekonomická aktivita (dle NACE ¹⁾)	Počet výrobců biopotravin ²⁾		
		2007	2008	2009
10.1	Zpracování a konzervování masa a výroba masných výrobků	22 (39)	63 (67)	63 (69)
10.11	Zpracování a konzervování masa kromě drůbežího	20 (36)	49 (53)	49 (54)
10.12	Zpracování a konzervování drůbežího masa	2 (3)	2	3
10.13	Výroba masných výrobků a výrobků z drůbežího masa	0	12	11 (12)
10.2	Zpracování a konzervování ryb, korýšů a měkkýšů	0	0	0
10.3	Zpracování a konzervování ovoce a zeleniny	25 (28)	38 (41)	35 (37)
10.31	Zpracování a konzervování brambor	3	2 (3)	2 (3)
10.32	Výroba ovocných a zeleninových šťáv	3	6 (8)	8
10.39	Ostatní zpracování a konzervování ovoce a zeleniny	19 (22)	30	25 (26)
10.4	Výroba rostlinných a živočišných olejů a tuků	0	1	3
10.5	Výroba mléčných výrobků	20 (25)	32 (67)	38 (92)
10.51	Zpracování mléka, výroba mléčných výrobků a sýrů	20 (25)	32 (67)	37 (91)
10.52	Výroba zmrzliny	0	0	1
10.6	Výroba mlýnských a škrobářských výrobků	7 (10)	13 (15)	14 (16)
10.61	Výroba mlýnských výrobků	6 (8)	12 (13)	13 (14)
10.62	Výroba škrobářských výrobků	1 (2)	1 (2)	1 (2)
10.7	Výroba pekařských, cukrářských a jiných moučných výrobků	29 (56)	40 (71)	40 (72)
10.71	Výroba pekařských a cukrářských výrobků kromě trvanlivých	18 (44)	28 (56)	27 (56)
10.72	Výroba sucharů a sušenek; trvanlivých cukrářských výrobků	10	10 (12)	11 (12)
10.73	Výroba makaronů, nudlí, kuskusu a podobných moučných výrobků	1 (2)	2 (3)	2 (4)
10.8	Výroba ostatních potravinářských výrobků	65 (73)	87 (96)	106 (111)
10.81	Výroba cukru	1 (3)	3 (4)	3
10.82	Výroba kakaa, čokolády a cukrovinek	3	7	6
10.83	Zpracování čaje a kávy	14 (17)	14 (19)	20 (24)
10.84	Výroba koření a aromatických výtažků	5	7	9
10.85	Výroba hotových pokrmů	3	10	11
10.86	Výroba homogenizovaných potravin, přípravků a dietních potravin	5	3	3
10.89	Výroba ostatních potravinářských výrobků j. n.	34 (37)	43 (46)	54 (55)
11.0	Výroba nápojů	22	71	96 (97)
11.01	Destilace, rektifikace a míchání lihovin	0	2	4
11.02	Výroba vína z vinných hroznů	17	62	77 (78)
11.03	Výroba jablečného vína a jiných ovocných vín	0	0	0
11.04	Výroba ostatních nededilovaných kvašených nápojů	3	4	6
11.05	Výroba piva	1	1	1
11.06	Výroba sladu	1	1	1
11.07	Výroba nealko nápojů; stáčení minerálních a ostatních vod	0	1	7
Celkem		190 (253)	345 (429)	395 (497)

¹⁾ NACE – standardní klasifikace ekonomických činností („Nomenclature générale des Activités économiques dans les Communautés Européennes“).

²⁾ Údaj v závorce odpovídá počtu všech provozoven.

Zdroj: Kontrolní organizace (ABCert, Biokont, KEZ); zpracoval ÚZEI

Z pohledu významu výroby biopotravin vzrůstá počet středních a velkých potravinářských firem, které do svého portfolia zařazují výrobu biopotravin. Pouze necelých 15 % výrobců biopotravin uvádí, že podíl biopotravin na jejich celkovém obratu je vyšší než 90 %.

Z regionálního hlediska se nejvíce registrovaných výrobců biopotravin nachází v Jihomoravském kraji (téměř třetina všech výrobců), avšak v 66 % se jedná o zpracovatele vlastních hroznů

na výrobu vína (73 subjektů) (viz Tab. 18). Následuje kraj Středočeský se 40 výrobci biopotravin, kde je vyvážená struktura výroby bez dominující kategorie. Naopak nejméně výrobců působí v Karlovarském kraji (tj. jen 7 subjektů), přestože jde o kraj s nejvyšším podílem ekologických ploch na celkové výměře z. p. kraje (46,5 % ploch je v EZ). V tomto kraji také připadá na jednoho výrobce nejvíce ekozemědělců (25 subjektů).

Tab. 18 Počet výrobců biopotravin v krajích ČR v roce 2009

Kraj	Počet ekofarem	Počet registrovaných výrobců biopotravin ¹⁾			Počet ekofarem připadajících na jednoho výrobce ²⁾
		provozovny	subjekty	(%)	
Hl. m. Praha	11	50	21	5,32	1
Středočeský	169	54	40	10,13	4
Jihočeský	346	23	21	5,32	16
Plzeňský	257	35	26	6,58	8
Karlovarský	176	10	7	1,77	25
Ústecký	174	21	18	4,56	10
Liberecký	173	18	15	3,80	12
Královéhradecký	141	22	21	5,32	7
Pardubický	94	20	19	4,81	5
Vysočina	224	29	20	5,06	9
Jihomoravský	196	123	111	28,10	2
Olomoucký	194	30	25	6,33	7
Zlínský	280	36	29	7,34	10
Moravskoslezský	254	26	22	5,57	11
Celkem	2 689	497	395	100,00	7

¹⁾ Výrobce biopotravin je zařazen dle adresy provozovny, nikoli sídla.

²⁾ Přepočet je proveden ku počtu výrobců biopotravin po vyloučení maloobchodních řetězců.

Zdroj: MZe (údaje k 31. 12. daného roku); zpracoval ÚZEI

4.2 Počet faremních zpracovatelů

Z celkového počtu registrovaných výrobců biopotravin k 31. 12. 2009 bylo 94 výrobců (resp. 100 provozoven) současně registrováno i v kategorii ekozemědělec (tedy jde o tzv. faremní zpracovatele). To představuje cca 24 % podíl na celkovém počtu registrovaných výrobců. Z pohledu registrovaných ekozemědělců však zpracování vlastních výrobků přímo v místě jejich produkce realizují necelá 4 % z nich. Navíc zhruba 60 % registrovaných faremních zpracovatelů s výrobou biopotravin doposud nezačalo, nejčastěji z důvodu běžícího přechodného období.

Proti roku 2008 vzrostl počet faremních zpracovatelů o 26 subjektů (tj. 38 %), přičemž k největšímu nárůstu došlo v kategorii výroby vína (13 nově registrovaných vinařů). Mezi roky 2007 a 2008 byl růst počtu výraznější (o téměř 50 %), a to nejvíce v kategoriích výroby vína, mléčných výrobků a zpracování masa a masných výrobků.

K nejčastěji zpracovávaným bioproduktům na ekofarmách patří zpracování mléka a mléčných výrobků, ovoce a zeleniny a masa (nejčastěji zpracování masa z velkých hospodářských zvířat ve faremních jatkách a bourárnách). Po přechodném období bude pravděpodobně dominovat výroba (a i prodej) vína z birohodů (viz Tab. 19).

Tab. 19 Počet a zaměření faremních zpracovatelů bioproduktů v roce 2007, 2008 a 2009

Kód	Výrobní zaměření (dle NACE ¹⁾)	Počet faremních zpracovatelů ²⁾		
		2007	2008	2009
10.1	Zpracované a konzervované maso a výrobky z masa	4 (7)	9 (12)	11 (15)
10.2	Zpracované a konzervované ryby, korýši a měkkýši	0	0	0
10.3	Zpracované a konzervované ovoce a zelenina	12 (15)	11 (14)	10 (12)
10.4	Rostlinné a živočišné oleje a tuky	0	0	0
10.5	Mléčné výrobky a zmrzlina	10	16	18
10.6	Mlýnské a škrobárenské výrobky	0	0	0
10.7	Pekařské, cukrářské a jiné moučné výrobky	0	1	1
10.8	Ostatní potravinářské výrobky	9 (10)	8 (9)	16
11.0	Nápoje	11	23	38
11.02	Víno z vinných hroznů	11	23	36
Celkem		46 (53)	68 (75)	94 (100)

¹⁾ NACE – standardní klasifikace ekonomických činností („Nomenclature générale des Activités économiques dans les Communautés Européennes“).

²⁾ Údaj v závorce odpovídá počtu všech provozoven.

Zdroj: Kontrolní organizace (ABCert, Biokont, KEZ); zpracoval ÚZEI

5 PRÁVNÍ PŘEDPISY EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ – AKTUÁLNÍ STAV A ZMĚNY V ROCE 2009

Pravidla ekologického zemědělství a výroby biopotravin jsou upravená národní i evropskou legislativou. Do 31. 12. 2008 platilo nařízení Rady (EHS) 2092/91 o ekologickém zemědělství. Dnem 1. 1. 2009 bylo toto nařízení zrušeno a platí zcela nová evropská legislativa.

Jedná se o nařízení Rady (ES) 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů a o zrušení nařízení Rady (EHS) 2092/91 a prováděcí nařízení Komise (ES) 889/2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) 834/2007. Důležité je zmínit i nařízení Komise (ES) 1254/2008, kterým se stanoví zejména pravidla pro používání kvasinek a produktů z kvasnic v ekologickém zemědělství.

Soubor nové legislativy ekologického zemědělství účinné od 1. 1. 2009 doplňuje nařízení Komise (ES) 1235/2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla pro dovoz biopotravin ze třetích zemí. Začaly také platit novely tohoto nařízení, konkrétně se jedná o nařízení Komise (ES) 537/2009 a nařízení Komise (ES) 471/2010, kterými došlo k zařazení nových zemí na tzv. seznam třetích zemí EU (Tunisko a Japonsko).

Stále platí národní zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství, který upravuje zejména postup pro registraci v ekologickém zemědělství, nebo správní delikty při porušení pravidel ekologického zemědělství. Zákon také stanoví ve své prováděcí vyhlášce č. 16/2006 Sb., podobu národního loga pro biopotraviny, které se bude i nadále používat na obalu biopotravin společně s logem Evropské unie pro ekologickou produkci.

6 PODPORA EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ A VÝROBY BIOPOTRAVIN

6.1 Vývoj státních podpor v EZ

První finanční prostředky na podporu vzniku ekologicky hospodařících podniků byly uvolněny již v roce 1990. Dotace pokračovaly až do roku 1992 a byly zřejmě hlavním důvodem nárůstu ploch až na cca 15 tis. ha. Rozhodnutí MZe zrušit dotace způsobilo v letech 1993-1996 stagnaci ploch, ale zároveň mělo pozitivní vliv na kvalitativní rozvoj ekologického zemědělství.

Státní podpora pro EZ byla obnovena v roce 1998 a až do roku 2003 byla poskytována na základě nařízení vlády, kterým se stanovily podpůrné programy k podpoře mimoprodukčních funkcí zemědělství. V prvních třech letech (1998, 1999 a 2000) byla výše platby založena na bodovém systému. Hodnota jednoho bodu záležela na celkovém rozpočtu pro daný rok a počtu hektarů žádajících o podporu. Od roku 2001 vstoupilo v platnost nařízení vlády č. 505/2000 Sb., které již zavedlo fixní platbu na hektar. Toto nařízení bylo nahrazeno nařízením vlády č. 500/2001 Sb. platným pro roky 2002 a 2003, avšak výše podpor pro EZ zůstala nezměněna.

Od roku 2004 do roku 2006 byly podmínky státní podpory upraveny programovým dokumentem „Horizontální plán rozvoje venkova“ (HRDP), který byl zpracován již dle pravidel EU (tj. nařízení Rady (ES) č. 1257/1999 o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského orientačního a záručního fondu), čímž byla zajištěna finanční podpora ekozemědělců i po vstupu ČR do EU. Ekologické zemědělství bylo jedním z podporovaných titulů v rámci tzv. Agroenvironmentálních opatření (AEO) a podrobné podmínky poskytování dotací do EZ byly stanoveny v nařízení vlády č. 242/2004 Sb., o provádění AEO, ve znění pozdějších předpisů. V těchto letech mohli ekologičtí zemědělci také využívat zvýhodněné bodové bonifikace při žádostech o podporu z „Operačního programu Zemědělství“ (OP).

Od roku 2007 je podpora EZ zajišťována programovým dokumentem „Program rozvoje venkova 2007–2013“ (PRV) zpracovaným dle nařízení Rady (ES) č. 1698/2005 o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova, který nahradil „HRDP“ a „OP“. Titul „ekologické zemědělství“ je podporován opět v rámci AEO. Od roku 2007 mohou nově také subjekty registrované v EZ čerpat bodové zvýhodnění u dalších opatření v rámci Osy I a III PRV. Ekologičtí zemědělci tak mají mnohem vyšší šanci, že jejich projekt bude schválen a financován. Nově mohou ekologičtí zemědělci čerpat finanční prostředky také z národních dotací (tj. dle tzv. Zásad, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací na základě § 2 a § 2d zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství), kdy je od roku

2009 rozšířen dotační titul „1.R. Podpora restrukturalizace ovocných sadů“ i na výsadbu ekologických ovocných sadů.

6.2 Základní dotace na plochu

Podpora ekologických zemědělců je realizována v rámci Osy II PRV „Zlepšování životního prostředí a krajiny“ pod titulem „II.1.3.1.1. Ekologické zemědělství“, který spadá pod podopatření „II.1.3.1. Postupy šetrné k životnímu prostředí“ tzv. Agroenvironmentálních opatření. Aktuální podmínky poskytování dotací do EZ jsou stanoveny v nařízení vlády č. 79/2007 Sb., o provádění AEO, ve znění jeho novel.

V rámci tohoto titulu je ekologickým podnikatelům vyplácena náhrada za ekonomické ztráty vzniklé tímto systémem hospodaření. Platba je poskytována na plochu ekologicky obhospodařované půdy s diferenciací dle užití ploch (tj. pěstovaných kultur). Shodnou výši plateb obdrží ekozemědělci i na plochy v tzv. přechodném období.

Výše plateb je stanovena fixně v EUR na celé období let 2007–2013, a to následovně:

- Orná půda (155 EUR/ha),
- Travní porosty (71 EUR/ha),
- Trvalé kultury (849 EUR/ha),
- Zelenina a speciální byliny na orné půdě (564 EUR/ha).

Kromě výše uvedených plateb byla v roce 2008 nově zavedena druhá platba na travní porosty ve výši 89 EUR/ha platná pro ekozemědělce obhospodařující veškerou plochu v EZ. Nižší platba náleží ekozemědělcům, kteří realizují tzv. souběh neboli mají část farmy v konvenci.

Vzhledem k tomu, že jsou dotace vypláceny v Kč, liší se každoročně jejich výše v závislosti na uplatněném směnném kurzu. Konkrétně v roce 2009 vzrostla výše plateb v důsledku vývoje směnného kurzu o 2 % ve srovnání s rokem 2008 (viz Tab. 20).

V roce 2009 bylo podáno více než 3 000 žádostí o podporu EZ na plochu 364 747 ha (tj. 92 % veškeré plochy zařazené v EZ). Zažádáno bylo o 980,8 mil. Kč, což představuje nárůst proti roku 2008 o téměř 290 mil. Kč (tj. 42 %). Zvýšený objem zažádaných dotací je způsoben jednak růstem výměry podporovaných ploch v EZ (o 19 %), dále pak také navýšením plateb v důsledku přechodu ekozemědělců z dobíhajících pětiletých závazků HRDP do nových opatření PRV s vyššími sazbami. Průměrná platba na hektar pak v roce 2009 vzrostla z 2 261 na 2 689 Kč/ha (tj. o 19 %).

Tab. 20 Vývoj plateb na hektar plochy v EZ (Kč) v letech 1998–2009

Užití půdy	1998	1999–2000	2001–2003	2004–2006	2007	2008	2009	Změna IV / III	Změna V / IV	Změna VII / VI
	I	II	III	IV	V	VI	VII	(%)	(%)	(%)
Orná půda	2 200	2 130	2 000	3 520	4 266	4 086	4 158	76	21	2
TTP	2 200	1 065	1 000	1 100	1 954	1 872	1 905	10	78	2
TTP – celá ekofarma	x	x	x	x	x	2 346	2 387	x	x	2
Trvalé kultury	2 200	3 195	3 500	12 235	23 369	22 383	22 774	250	91	2
Trvalé kultury – extenzivní sady	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Zelenina	2 200	2 130	3 500	11 050	15 524	14 869	15 129	216	40	2
Speciální byliny	2 200	2 130	2 000	11 050	15 524	14 869	15 129	453	40	2

Pozn.: Směnný kurz platný pro rok 2007 (27,525 Kč/EUR), 2008 (26,364 Kč/EUR), 2009 (26,825 Kč/EUR).

Zdroj: MZe

Z pohledu celkového vývoje výše plateb na hektar je patrné, že k největšímu nárůstu plateb došlo v souvislosti se vstupem ČR do EU, tj. s implementací HRDP v roce 2004 (viz Tab. 21). K dalšímu zvýšení plateb došlo opět při zavedení nového programového dokumentu PRV na období let 2007–2013, a to

poprvé výrazně u TTP (nárůst o 78 %) a dále nejvíce u trvalých kultur (nárůst o 91 %). Tento skokový nárůst je patrný i při srovnání průměrné platby na hektar, kdy tato meziročně vzrostla v roce 2004 o cca 17 % a výrazně pak v roce 2007 dokonce o 48 %.

Tab. 21 Vývoj podporovaných ploch a dotací v EZ v letech 1998–2009

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Celková plocha v EZ (ha)	71 621	110 756	165 699	218 114	235 136	254 995	263 299	254 982	281 535	312 890	341 632	398 407
Celková podporovaná plocha (ha)	24 045	67 600	98 745	155 164	195 036	213 698	231 859	227 739	228 247	273 803	305 867	364 747
Podíl podporované plochy (%)	34	61	60	71	83	84	88	89	81	88	90	92
Celková výše dotace (tis. Kč) ¹⁾	48 091	84 168	89 102	167 966	210 861	230 811	292 200	285 829	304 995	539 883	691 674	980 809
Průměrná platba (Kč/ha)	2 000	1 245	902	1 083	1 081	1 080	1 260	1 255	1 336	1 972	2 261	2 689

¹⁾ Celková výše dotace je od roku 2007 rovna výši zažádaných namísto do té doby uváděných vyplacených finančních prostředků.

Zdroj: MZe, SZIF

6.3 Bodově zvýhodněná opatření PRV

S ohledem na nízkou produkci biopotravin v ČR se MZe rozhodlo od roku 2007 zvýhodnit výrobce biopotravin a ekologické zemědělce při bodovém hodnocení podaných projektů u pěti vybraných opatření PRV.

PODPORA V RÁMCI OSY I PRV „ZLEPŠENÍ KONKURENCESCHOPNOSTI ZEMĚDĚLSTVÍ A LESNICTVÍ“

I.1.1 Modernizace zemědělských podniků

Podpora je zaměřena na investice, které zlepšují celkovou výkonnost zemědělského podniku za účelem zvýšení jeho konkurenceschopnosti a vztahuje se na činnosti související s produkcí, zpracováním nebo uváděním na trh vybraných produktů.

V roce 2009 na rozdíl od předchozích dvou let, kdy byli ekologičtí zemědělci zvýhodněni 27 body, pokud provozovali EZ na celé výměře zemědělské půdy, resp. 15 body, pokud alespoň na 50 % výměry, nebylo u tohoto opatření využito bodování při výběru žádostí.

I.1.3 Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům

Dotace je zaměřena na podporu výkonnosti zpracovatelských podniků, na rozvoj nových odbytišť pro zemědělské produkty, podporu marketingu zemědělských výrobků, zlepšování kvality výrobků a podporu vývoje aplikace nových produktů, postupů a technologií.

V roce 2009 mohl výrobce biopotravin získat navíc 20 bodů, pokud se zavázal, že po dobu 3 let po podání žádosti o proplacení dotace bude dosahovat jeho podíl příjmu z produkce biopotravin / biokrmiv na jeho celkových příjmech více než 75 % nebo více než 25 mil. Kč za produkci biopotravin / biokrmiv. Případně 10 bodů pokud tento podíl bude v rozmezí 10–75 % nebo příjem za biopotravinu dosáhne od 10 do 25 mil. Kč. Dále musel žadatel nejpozději k žádosti o proplacení dotace předložit platné osvědčení na nějaký výrobek (biopotravinu / biokrmivo), který byl předmětem projektu.

Z důvodu velkého zvýhodnění výrobců biopotravin, byly podmínky v roce 2009 změněny a již není poskytováno dodatečné bodové zvýhodnění dle výměry obhospodařované půdy ve výši 15, resp. 7 bodů výrobcům, kteří jsou současně registrováni také jako ekozemědělci.

I.3.2 Zahájení činnosti mladých zemědělců

Dotace je zaměřena na investice v zemědělské výrobě. Je určena mladým začínajícím zemědělským podnikatelům a je vyplacena formou taxativní částky určené k zahájení a rozvoji podnikatelské činnosti a realizaci podnikatelského plánu.

Nově zaregistrovaný ekologický zemědělec neprovozující současně jinou zemědělskou výrobu mohl v roce 2009 získat 15 bodů, resp. 10 bodů pokud provozoval EZ na minimálně 50 % výměry obhospodařované půdy. Navíc platí, že danou podmínku je třeba dodržet minimálně po dobu vázanosti projektu (dříve po dobu pěti let od data zaregistrování žádosti).

PODPORA V RÁMCI OSY III PRV „KVALITA ŽIVOTA VE VENKOVSKÝCH OBLASTECH A DIVERZIFIKACE HOSPODÁŘSTVÍ VENKOVA

III.1.1 Diverzifikace činností nezemědělské povahy – záměr a)

Opatření je zaměřeno na realizaci jednotlivých aktivit ve venkovských oblastech v rámci diverzifikace činností zemědělských subjektů směrem k nezemědělským činnostem. Záměr a) je ur-

čen k zahájení a rozvoji aktivit zejména v oblasti výroby a zpracování včetně podpory tradičních řemesel.

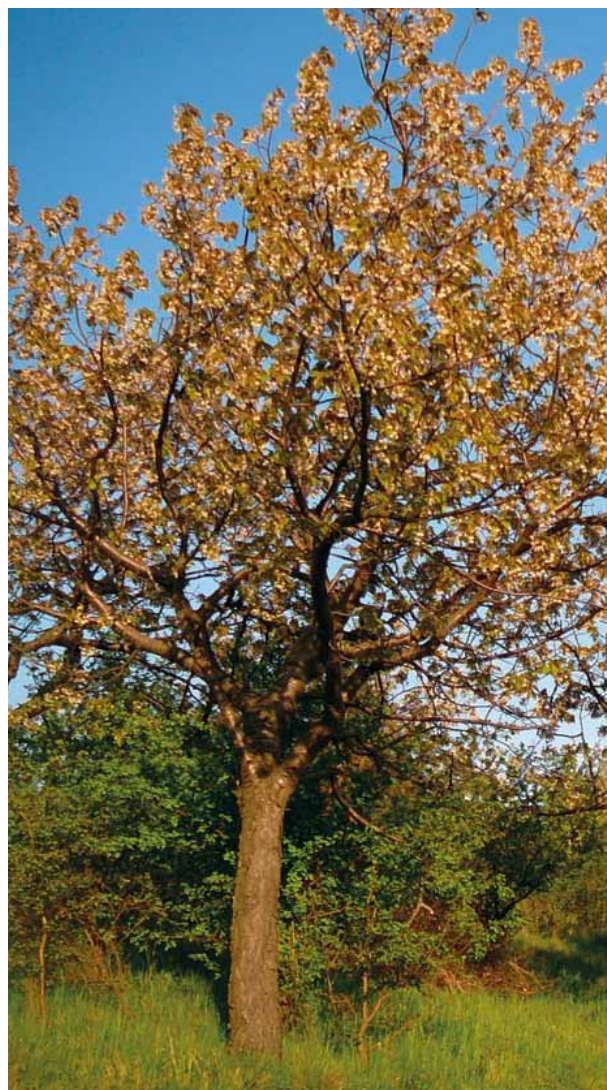
Pokud se jedná o zemědělce provozujícího ekologické zemědělství na veškeré výměře obhospodařované půdy, získává 15 bodů, pokud jen na minimálně 50 % výměry, pak získává 10 bodů. Tyto podmínky platí od roku 2007 beze změny.

III.1.3 Podpora cestovního ruchu – záměr b)

Opatření je zaměřeno na rozvoj aktivit v rámci rozvoje venkovské ekonomiky směrem k činnostem v cestovním ruchu, zejména na využití potenciálu zemědělských farem v oblasti agroturistiky. V záměru b) je podporována zejména výstavba malokapacitních ubytovacích a stravovacích zařízení, půjčoven sportovního vybavení a objektů a ploch pro sportovní rekreační vyžití.

V roce 2009, stejně jako v letech 2007 a 2008, bylo poskytováno zvýhodnění ekozemědělcům ve výši 15 bodů v případě, že provozují ekologické zemědělství na veškeré výměře obhospodařované půdy a 10 bodů, pokud na minimálně 50 % této výměry.

V rámci těchto opatření bylo v roce 2009 podáno celkem 2 399 žádostí, z nichž bylo 1 808 žádostí schváleno s celkovou požadovanou výší dotací 4 719,4 mil. Kč. Téměř třetina žádostí (29,9 %) s celkovou požadovanou dotací 851,2 mil. Kč (tj. 18,0 % všech dotací) byla podána subjekty registrovanými v EZ. I přes meziroční nárůst o 143 projektů ze sektoru EZ poklesl v roce 2009 jejich podíl jak na celkovém počtu schválených

žádostí (z 32,8 %), tak na celkovém objemu schválených dotací (z 26,9 %). K nejčastěji využívanému opatření v roce 2009 patřilo jednoznačně opatření „I.3.2 Zahájení činnosti mladých zemědělců“, kdy podíl podpořených projektů podaných ekozemědělci stejně jako podíl na celkové výši dotací dosáhl 62,3 %. Nově vzrostl zájem o opatření „III.1.3 Podpora cestovního ruchu – záměr b)“, u kterého byla ekozemědělci podána téměř třetina schválených projektů požadujících 28 % z celkových nárokových prostředků (viz Tab. 23).

V roce 2008 byl největší podíl počtu projektů podaných ekozemědělci na jejich celkovém počtu dosažen u podopatření „I.1.3.1 Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům“ (60,4 %), kdy do EZ směřovalo téměř 70 % z celkových požadovaných prostředků. Na druhém místě pak s cca 50 % podílem zůstává stejně jako v roce 2007 (tehdy s podílem okolo 25 %) opatření „I.3.2 Zahájení činnosti mladých zemědělců“ (viz Tab. 22).

Tab. 22 Počet schválených projektů a požadovaná výše dotace u bodově zvýhodněných opatření PRV v roce 2008

Opatření PRV Osy I a III	Počet schválených žádostí	Požadovaná výše dotace (tis. Kč) ¹⁾	Z toho subjekty uplatňující bodové zvýhodnění za EZ			
			Počet schválených žádostí (abs.)	(tis. Kč)	Požadovaná výše dotace (tis. Kč)	(%)
I.1.1 Modernizace zemědělských podniků	633	1 585 911	127	20,1	178 002	11,2
I.1.1a Investice do budov, staveb a technologií pro živočišnou výrobu	462	1 230 987	120	26,0	155 552	12,6
I.1.1b Investice do budov, staveb a technologií pro rostlinnou výrobu	171	354 924	7	4,1	22 451	6,3
I.1.3 Přidávání hodnoty zeměd. a potravin. produktům	148	471 430	87	58,8	309 443	65,6
I.1.3.1 Přidávání hodnoty zeměd. a potravin. produktům	144	445 430	87	60,4	309 443	69,5
I.1.3.2 Spolupráce při vývoji nových produktů, postupů a technologií	4	26 000	0	0,0	0	0,0
I.3.2 Zahájení činnosti mladých zemědělců	301	329 998	153	50,8	165 935	50,3
III.1.1 Diverzifikace činností nezemědělské povahy – záměr a)	19	23 033	2	10,5	1 760	7,6
III.1.3 Podpora cestovního ruchu – záměr b)	113	302 206	29	25,7	75 149	24,9
Celkem	1214	2 712 578	398	32,8	730 288	26,9

¹⁾ Požadovaná výše dotace je chápána jako výše požadovaných finančních prostředků po státu (tj. jen část z celkové investice, protože dotace kryje jen určité % vynaložených nákladů). Vzhledem k tomu, že k čerpání dotace dochází až po realizaci investice, může se výše skutečně vyplacených finančních prostředků lišit od uvedené výše v tabulce.

Zdroj: MZe a SZIF

Tab. 23 Počet schválených projektů a požadovaná výše dotace u bodově zvýhodněných opatření PRV v roce 2009

Opatření PRV Osy I a III	Počet schválených žádostí	Požadovaná výše dotace (tis. Kč) ¹⁾	Z toho subjekty uplatňující bodové zvýhodnění za EZ			
			Počet schválených žádostí (abs.)	(%)	Požadovaná výše dotace (tis. Kč)	(%)
I.1.1 Modernizace zemědělských podniků	1 025	2 964 075	221	21,6	317 750	10,7
I.1.1a Investice do budov, staveb a technologií pro živočišnou výrobu	740	2 234 095	200	27,0	286 038	12,8
I.1.1b Investice do budov, staveb a technologií pro rostlinnou výrobu	285	729 981	21	7,4	31 712	4,3
I.1.3 Přidávání hodnoty zeměd. a potravin. produktům	239	894 367	35	14,6	157 591	17,6
I.1.3.1 Přidávání hodnoty zeměd. a potravin. produktům	230	746 515	35	15,2	157 591	21,1
I.1.3.2 Spolupráce při vývoji nových produktů, postupů a technologií	9	147 852	0	0,0	0	0,0
I.3.2 Zahájení činnosti mladých zemědělců	398	436 224	248	62,3	271 632	62,3
III.1.1 Diverzifikace činností nezemědělské povahy – záměr a)	48	95 765	7	14,6	12 143	12,7
III.1.3 Podpora cestovního ruchu – záměr b)	98	329 018	30	30,6	92 090	28,0
Celkem	1 808	4 719 449	541	29,9	851 206	18,0

¹⁾ Požadovaná výše dotace je chápána jako výše požadovaných finančních prostředků po státu (tj. jen část z celkové investice, protože dotace kryje jen určité % vynaložených nákladů). Vzhledem k tomu, že k čerpání dotace dochází až po realizaci investice, může se výše skutečně vyplacených finančních prostředků lišit od uvedené výše v tabulce.

Zdroj: MZe a SZIF

6.4 Národní dotace

V rámci národních dotací implementovaných ve formě tzv. „Zásad, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací na základě § 2 a § 2d zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství“, je od roku 2009 pro ekozemědělce nově dostupný dotační program „1.R. Podpora restrukturalizace ovocných sadů“, dříve určený jen pro pěstitele v systému integrované produkce.

V roce 2009 bylo přijato 6 žádostí, z nich 5 bylo schváleno a podpořena byla výsadba 17,55 ha ekologických sadů s vyplacenou dotací ve výši 1 755 tis. Kč.

6.5 Akční plán EZ a Program „Ekologické zemědělství a zpracování biopotravin“

Strategický dokument „Akční plán ČR pro rozvoj ekologického zemědělství do roku 2010“ (AP), který přijala vláda dne 17. 3. 2004 svým usnesením č. 236/2004, uváděl hlavní cíle a priority rozvoje sektoru EZ v ČR.

Tyto cíle byly rozpracovány do podoby konkrétních opatření a úkolů v rámci Programu „Ekologické zemědělství a zpracování biopotravin“ (dále jen Program), který se stal jedním z konkrétních nástrojů jeho realizace. Tento Program byl schválen Radou vlády pro udržitelný rozvoj v roce 2007. V rámci Programu byly ministerstvem zemědělství podpořeny 3 významné projekty:

- Zavádění biopotravin do škol a předškolních zařízení
- Podpora rozvoje regionálního odbytu biopotravin
- Ekologické zemědělství a zpracování biopotravin

Protože rok 2009 byl předposledním rokem realizace Akčního plánu ČR pro rozvoj ekologického zemědělství do roku 2010, byla zahájena příprava na vytvoření nového Akčního plánu pro rozvoj ekologického zemědělství na období 2011–2015.

6.6 Projekty realizované v rámci Programu „Ekologické zemědělství a zpracování biopotravin“

Zavádění biopotravin do škol a předškolních zařízení

dobu realizace: 2009–2011
celková částka: 7 711 tis. Kč
realizátor: Country Life s. r. o.
www.bioskoly.cz

Cílem projektu „Bioskoly – zavádění biopotravin do škol a předškolních zařízení“ je:

- vytvořit praktické podmínky pro zavádění a používání biopotravin ve školních stravovacích zařízeních; dodávání produktů tuzemských ekozemědělců, výrobců a zpracovatelů do škol prostřednictvím koordinované distribuční sítě
- pomoci školním jídelnám s praktickým zaváděním biopotravin do jejich jídelniček prostřednictvím vzdělávacích akcí, kurzů vaření a informačních materiálů
- přiblížit školy a rodiče dětí na jedné straně a ekozemědělce a výrobce biopotravin na straně druhé – to vše prostřednictvím školních biojarmarků, exkurzí na ekofarmy a dnů otevřených vrat

Podpora rozvoje regionálního odbytu biopotravin

dobu realizace: 2009–2011
celková částka: 7 566 tis. Kč
realizátor: EPOS
www.bio-mleko.cz

Cílem projektu je podpořit odbyt biomléka a rozvoj trhu s biomlékem v ČR, navýšit produkci biomléka, zlepšit vědomosti

a odborné znalosti producentů biomléka a zájemců o přechod na ekologickou produkci. Je určen pro ekologicky hospodařící zemědělce i pro konvenční zemědělce, kteří uvažují o přechodu na ekologickou produkci mléka, pro producenty a zpracovatele mléka.

V rámci projektu jsou nabízeny:

- bezplatná školení pro zájemce
- exkurze na ekofarmy s produkcí biomléka
- praktické metodiky, návody a další materiály
- bezplatné poradenství k ekologické produkci a zpracování mléka

Ekologické zemědělství a zpracování biopotravin

dobu realizace: 2008–2010
celková částka: 7 050 tis. Kč
realizátor: svaz PRO-BIO

www.pro-bio.cz (pro-bio projekt)

Projekt je zaměřen na realizaci vzdělávacích akcí pro ekologické zemědělce, zpracovatele a obchodníky s biopotravinami, vytvoření sítě modelových farem, vypracování metodik hodnocení welfare a zpracování a prodeje ekologických produktů.

Cílem celého projektu je zvýšit informovanost v oboru ekologického zemědělství a tím také přispět k jeho celkovému rozvoji v ČR jako nástroji ochrany životního prostředí. Realizátorem je PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců s jeho pobočkami a regionálními centry, ve spolupráci s Bioinstitutem, o. p. s. a Spolkem poradců v ekologickém zemědělství – EPOS.

V rámci projektu byla podpořena síť ekologicky hospodařících podniků s nadstandardními aktivitami v ochraně životního prostředí a s faremním zpracováním. Prostřednictvím nově vytvořených informačních míst, tabulí, letáků a zejména osobním kontaktem s veřejností, předávají modelové podniky své zkušenosti s šetrným hospodařením v krajině a faremním zpracováním. Na svém vlastním příkladu tak ukazují multifunkčnost ekologického hospodaření.

Tab. 24 Modelové podniky zapojené do sítě

Podniky	Zaměření
Agroekofarma Kadeřávek, Věcov, Miroslav a Jana Kadeřávkovi	místo hospodaření: Věcov, CHKO Žďárské vrchy hospodářství farmy: ovce plemen Suffolk a Merinolandschaft produkce: jehněčí a skopové maso další poskytované služby: agroturistika, kurzy stříhání ovcí
Farma HUCUL, Janova Hora – Vítkovice v Krkonoších, Inka a Ivan Karbusičtí	místo hospodaření: Vítkovice v Krkonoších, NP Krkonoše hospodářství farmy: chov huculských koní, skotského náhorního skotu a koz produkce: hovězí maso, kompost, seno, senáž další poskytované služby: ubytování, provoz restaurace, vyjížd'ky na koních
Stateček u Lněničků, Nepomyšl u Podbořan, Mgr. Zdenka Lněničková	místo hospodaření: Nepomyšl u Podbořan, ptačí oblast Doupovské hory hospodářství farmy: skot plemene Jersey, koza bílá krátkosrstá, ovce, slepice, husy české a české chocholaté obiloviny, okopaniny, kořenová zelenina, cibuloviny, luskoviny, dýně hokkaidó, byliny produkce: zelenina, obiloviny, dýně hokkaido další poskytované služby: jednodenní ekovýchovné programy pro školy a rodiny s dětmi
Biofarma Slunečná, Želnavá – Slunečná, Ing. Pavel Štěpánek	místo hospodaření: Želnavá - Slunečná, NP Šumava hospodářství farmy: kozy, ovce, skot drůbež (husy, slepice), zelenina produkce: maso a mléčné výrobky další poskytované služby: penzion, prodejna vlastní produkce
Opatovice u Hranic, Ing. Dalibor Vacek	místo hospodaření: Opatovice u Hranic hospodářství farmy: holštýnsko-fríský mléčný skot, masný skot Charolais produkce: ovoce (jablka a hrušky) další poskytované služby: prodej mléka ze dvora
Farma u řeky Orlice, Lípa nad Orlicí, Ing. Vladimír Macháň	místo hospodaření: Lípa nad Orlicí hospodářství farmy: masný skot plemen Aberdeen-angus a Piemontese produkce: hovězí maso
Farma KOZODOJ, Stará Role u Karlových Varů, Mgr. Pavlína Štyndlová	místo hospodaření: Karlovy Vary - Stará Role hospodářství farmy: koně (chladnokrevná i teplokrevná plemena), oslí, mléčný skot Jersey, lamy (krotké i guanaco), ovce (romanovské, jákob, oxford down, quessantské, cápové), kozy (krušnohorky, holandské, kamerunské zakrslé), prasata (vietnamská, kanadská pastevecká, göttingenská miniprasátka), drůbež (husy, kachny, slepice, perličky, krůty) produkce: selata, kůzлата, jehňata, husy, kachny, syrové kravské a kozí mléko další poskytované služby: zážitková pedagogika, zážitková jednodenní agroturistika, vyjížd'ky na koních, ustájení koní
BIOFARMA Sasov, Josef Sklenář	místo hospodaření: Sasov hospodářství farmy: masný skot Charolais, prasata, ovce, kozy, koně, drůbež obiloviny, luskoviny, sója, brambory, zelenina (cibule, mrkev, fazole), ovoce produkce: vepřové a hovězí maso, bioherák, biošunka, vejce, brambory, zelenina, ovoce další poskytované služby: výuka jízdy na koni, vyjížd'ky, hippoterapie
Ekofarma Bozetice, Bozetice u Borohrádku, Ondřej Podstavek	místo hospodaření: Bozetice u Borohrádku hospodářství farmy: český červenostrakatý skot dojný, slepice obiloviny (žito, tritole, pšenice ozimá, ječmen jarní, oves), lupina, brambory, zelenina (mrkev, česnek, řepa červená, cibule, dýně hokkaido, dýně olejnatá), byliny (měsíček, meduňka, máta) produkce: byliny, vajíčka, mléko, zelenina, maso další poskytované služby: prodej vlastní produkce ze dvora

6.7 Státní podpora činností NNO v sektoru ekologického zemědělství

Hlavní oblast	Hlavní činnosti NNO	Příjemci podpory	Částka (Kč)
Udržitelný rozvoj, ochrana spotřebitele	Propagace bioproduktů a informování spotřebitelů	PRO-BIO LIGA	700 000
Ochrana životního prostředí, udržitelný rozvoj	Propagace ekologického zemědělství	PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců	300 000
Ochrana životního prostředí, udržitelný rozvoj	Osvěta o ekologicky šetrných způsobech ochrany rostlin	Česká společnost rostlinolékařská	50 000
Ochrana životního prostředí, udržitelný rozvoj	Podpora využívání biomasy jako obnovitelného zdroje energie	CZ BIOM sdružení pro biomasu	80 000
Ochrana životního prostředí, udržitelný rozvoj	Informace o ekologickém zemědělství	Bioinstitut o. p. s.	170 000

7 KONTROLA EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ

Kontrolu registrovaných ekologických podnikatelů, zpracovatelů bioproduktů, obchodníků a dalších registrovaných osob ve smyslu zákona č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství, zajišťovaly tři kontrolní organizace pověřené ministerstvem zemědělství, a to:

- KEZ o. p. s., www.kez.cz
- ABCERT AG, www.abcert.cz
- Biokont CZ, s. r. o., www.biokont.cz

Na výkon kontroly dohlíží jako zodpovědný úřad odbor environmentálního a ekologického zemědělství ministerstva zemědělství.

Inspektoři kontrolních organizací pověřených ministerstvem zemědělství uskutečnili v roce 2009 celkem 3 555 kontrol u 3 190 kontrolovaných subjektů. Z těchto kontrol bylo 152 neohlášených, zbytek tvořily ohlášené kontroly podle nařízení Rady (ES) č. 834/2007.

Při zjištění neshody činnosti ekologických podnikatelů nebo jiných registrovaných osob s pravidly stanovenými nařízením Rady (ES) č. 834/2007 nebo zákonem č. 242/2000 Sb., o eko-

logickém zemědělství, které nebyly ošetřeny povolenou výjimkou, byla uplatněna následující opatření:

upozornění	296
podmíněné vydání certifikátu	66
odepření certifikátu	27
podnět na zahájení správního řízení ze strany KO	15
zahájení správního řízení	8
rozhodnutí	11

Upozornění ekologickým podnikatelům či bioproducentům byla v roce 2009 zasílána zejména z důvodu klamavého značení bioproduktů a biopotravin. U všech produktů bylo klamavé logo nebo název odstraněno na základě výzvy ze strany MZe, případně provedena úprava obalu výrobku, která byla seznána v souladu s legislativou.

Rozhodnutí o odebrání certifikace byla v roce 2009 udělována zejména z důvodu porušení právních předpisů ve smyslu použití mořeného osiva, zpracování produkce na necertifikované lince, použití nepovolených látek v rostlinné produkci, porušení zásad welfare a použití nepovolených krmiv.

8 VZDĚLÁVÁNÍ

8.1 Výuka EZ na středních školách v ČR

V ČR působí 65 škol s výukou zemědělských oborů. Jedná se o vyšší odborné školy, střední školy s maturitou i učební obory. Žádána z těchto škol však ekologické zemědělství jako samostatný obor nevyučuje.

Celkem 38 škol vyučuje EZ v rámci samostatného předmětu nebo ve výuce jiného předmětu. Nejčastěji se vyskytující obory s předměty, jejichž součástí je i výuka EZ jsou Agropodnikání, Ochrana a tvorba životního prostředí, Ochrana přírody a prostředí nebo Ekologie a životní prostředí či Přírodovědné lyceum. Další školy vyučují EZ v rámci odborných předmětů.

Střední školy s výukou samostatného předmětu s tematikou ekologického zemědělství:

- Střední škola zdravotnická a zemědělsko-ekonomická Vyškov (předmět Ekologické zemědělství v oboru Agropodnikání)
- Masarykova střední škola zemědělská a VOŠ Opava (předmět Ekologické zemědělství v oboru Agropodnikání)
- Střední odborná škola Šumperk (předmět Ekologické zemědělství v oboru Agropodnikání)
- Střední odborná škola a SOU zemědělské Horní Heřmanice (předmět Ekologické zemědělství v oboru Agropodnikání)
- Střední škola zemědělská a přírodovědná Rožnov pod Radhoštěm (předmět Ekologické zemědělství v oboru Agropodnikání)
- VOŠ a Střední zemědělská škola Benešov (předmět Ekologické zemědělství v oboru Agropodnikání)
- Střední zemědělská škola Písek (předmět Ekologie regionu v oboru Agropodnikání)
- VOŠ Tábor (předmět Alternativní hospodaření v krajině a Ekologická praxe v oboru Péče o krajinu)
- VOŠ a Střední zemědělská škola Benešov (předmět Skupinové projekty)

Střední školy s výukou předmětů s tematicky blízkým zaměřením:

- Česká zemědělská akademie v Humpolci (zaměření na ekologické a konvenční zemědělství)
- Střední zemědělská škola Písek (zaměření na agroekologii)
- Střední odborná škola služeb a SOU Kadaň (zaměření na ochranu a tvorbu životního prostředí)

Některé školy obhospodařují své **školní statky** podle pravidel EZ:

- Střední zemědělská škola Dalovice
- SOŠ Šumperk
- Střední zemědělská a přírodovědná škola v Rožnově pod Radhoštěm
- Česká zemědělská akademie v Humpolci
- Střední škola zdravotnická a zemědělsko-ekonomická Vyškov

a některé částečně:

- SOŠ vinařská a SOU zahradnické Valtice
- SOŠ a SOU zemědělské Horní Heřmanice

8.2 Výuka a výzkum EZ na vysokých školách v ČR

Ekologickému zemědělství je věnována pozornost ve výuce a výzkumu na České zemědělské univerzitě v Praze (ČZU), Zemědělské fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích (ZF JU), Mendelově univerzitě v Brně (MENDELU), Vysoké škole

chemicko-technologické v Praze (VŠCHT) a Univerzitě Palackého v Olomouci (UP).

Samostatný obor studia související s ekologickým zemědělstvím nebo velmi blízký se vyučuje na ČZU (studijní program Ekologické zemědělství – bakalářské prezenční profesně zaměřené studium i bakalářské kombinované profesně zaměřené studium) a ZF JU (studijní program Trvale udržitelné systémy hospodaření v krajině – bakalářský profesně orientovaný obor studia i kombinovaná forma studia). **Samostatné předměty** s náplní ekologického zemědělství potom na ČZU, ZF JU a MENDELU.

Studenti mají možnost sledovat systém ekologického zemědělství i ve **školních podnicích** ČZU a ZF JU, kde jsou většinou experimentální plochy, na nichž jsou řešeny výzkumné projekty.

Na VŠCHT v rámci Laboratoří ze speciální analýzy potravin I, které jsou koncipovány jako **projektové laboratoře**, se studenti zabývají sledováním kvality ekologických a konvenčních produktů a jejich srovnáním s konvenčními. Problematika kvality ekologických produktů, jejich pravosti a sledovatelnosti je řešena v řadě **doktorských prací**.

V oboru ekologického zemědělství jsou řešeny také **mezinárodní výzkumné projekty**.

Mezinárodní výzkumné projekty na ČZU:

- 7. Rámcový program: Economic analysis of certification systems for organic food and farming (2008–2011) – projekt analyzuje realizaci systémů certifikace produktů z EZ, hodnotí odpovídající náklady a náklady transakční, které pro různé certifikační systémy EZ a jeho produktů existují v regionech EU, v Turecku a Švýcarsku

Mezinárodní výzkumné projekty na ZF JU:

- 6. Rámcový program: Breaking the spiral of unsustainability in arid and semi-arid areas in Latin America using an ecosystems approach for co-innovation of farm livelihoods (2006–2010), který je zaměřen na modelování struktury farem v rozvojových zemích (Uruguay, Argentina, Brazílie, Mexiko) s cílem harmonizovat produkční a mimoprodukční funkce, především environmentální a sociální
- EUS: Sustainable Kitchen – Možnosti velkých vývařoven pro snížení emisí oxidu uhličitého (2009–2011)
- EUS: Sustainable farming – Česko-rakouský projekt je zaměřen na pěstování alternativních obilnin a volbu druhů a odrůd pro ekologické zemědělství (2009–2011)
- LdV: LOVet – projekt šesti partnerů EU mapuje potřeby ekologických zemědělců z hlediska potřeb a využití speciálních poradenských služeb (2008–2011)
- LdV: i-FLOW Multi-channel e-platform for the improvement of ecological farming skills - projekt osmi partnerů je zaměřen na poradenství v ekologickém zemědělství s využitím sítě propojených serverů s databází informací o ekologickém zemědělství a dálkovým přenosem dat při terénním poradenství pomocí i-Podů (2010–2013)
- AKTION-Kontakt – Výměna zkušeností a možnosti jejich uplatnění při rozvoji ekologického zemědělství v zemích třetího světa (2010–2011)

Mezinárodní výzkumné projekty na VŠCHT:

- Quality Low Input Food – Improving quality and safety and reduction of cost in the European organic and „low input“ food supply chains: Effect of crop management practices – organic, „low input“ and conventional – the influence on the composition and quality of foods (2004–2009)

9 PODPORA VĚDY A VÝZKUMU EZ V ČR

9.1 Výzkumné projekty a jejich financování

Dle Usnesení Vlády České republiky ze dne 27. června 2008 č. 793 bylo v roce 2009 vynaloženo 24 828 902 tis. Kč na výzkum a vývoj. Výzkumné projekty věnující se problematice ekologického zemědělství byly v roce 2009 podpořeny z finančních zdrojů Ministerstva průmyslu a obchodu (MPO), Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT), Ministerstva zemědělství (MZe) a Ministerstva životního prostředí (MŽP) (dle informací Centrální evidence projektů – CEP – <http://www.isvav.cz/prepareProjectForm.do>).

Z celkového objemu peněz určených na výzkum a vývoj v roce 2009 připadlo 3 741 948 tis. Kč (15,1 %) na MPO, 9 744 379 tis. Kč (39,3%) na MŠMT, 912 154 tis. Kč (3,7%) na MZe a 478 111 tis. Kč (1,9%) na MŽP.

Tabulka č. 25 obsahuje přehled financování programů VaV v roce 2009. Výše finančních prostředků pro jednotlivé výzkumné programy byla převzata z Usnesení vlády České republiky ze dne 27. června 2008 č. 793 k návrhu výdajů státního rozpočtu České republiky na výzkum a vývoj na rok 2009 s výhledem na léta 2010 a 2011. Uvedené počty podpořených projektů a procentuální podíly finančních prostředků se vztahují k projektům zabývajícím se EZ.

Projekty byly v Informačním systému VaV vyhledávány podle klíčových slov: ekologické zemědělství, organic agriculture, organic farming a organic growing.

Z Infobanky výzkumu ministerstva zemědělství byly vybírány projekty z kapitoly P5. Ekologické zemědělství a P6. Biopotraviny, které ve svých cílech jmenovitě uváděly výzkum pro EZ.

Tab. 25 Přehled financování projektů VaV v roce 2009

Poskytovatel financí	Název výzkumného programu	Počet podpořených projektů*	Výše finančních prostředků (tis. Kč)	% podíl fin. prostředků vydaných na projekty EZ, z celkové výše fin. prostředků na VaV daného ministerstva	% podíl fin. prostředků vydaných na projekty EZ, z celkové výše fin. prostředků na VaV v ČR
MZe	QG – Výzkumný program Ministerstva zemědělství na léta 2005–2009	1	32 500	0,149	0,005
	QH – Program výzkumu v agrárním sektoru 2007–2012	7	320 000	0,912	0,034
	1G – Využití přírodních zdrojů	1	23 959	0,192	0,007
	QI – Výzkum v agrárním sektoru (VAK)	1	55 336	0,222	0,008
MŽP	SP – Resortní program výzkumu v působnosti Ministerstva životního prostředí na léta 2007–2013	1	269 666	0,559	0,011
	MŠMT	7D – EUROSTARS	1	34 386	0,023
	7F – fin. mechanismy EHP/Norsko	1	6 328	0,004	0,002
	2B – Zdravý a kvalitní život (2006–2011)	1	338 012	0,125	0,049
MPO	TIP	1	1 298 301	0,122	0,018
celkem		15			0,143

* výzkumné projekty, ze kterých byly v roce 2009 čerpány finanční prostředky na projekty související s EZ

Zdroj: Informační systém VaV - <http://www.isvav.cz/prepareProjectForm.do>, Infobanka ministerstva zemědělství - <http://www.mze-vyzkum-infobanka.cz/>; zpracoval Bioinstitut

Tab. 26 Přehled programů věnujících se (částečně nebo zcela) problematice EZ dle uvedeného hlavního oboru projektu
Hnojení, závlahy, zpracování půdy

Kód projektu	Název projektu	Rok zahájení řešení projektu	Rok ukončení řešení projektu	Státní podpora za rok 2009 (v tis. Kč)	Hlavní příjemce	Poskytovatel
7D08003	Organické pěstování ovocných plodin na základě mikrobiálních technologií	2009	2011	2 205.00	Symbio - m, s. r. o.	MŠMT

Choroby, škůdci, plevele a ochrana rostlin

Kód projektu	Název projektu	Rok zahájení řešení projektu	Rok ukončení řešení projektu	Státní podpora za rok 2009 (v tis. Kč)	Hlavní příjemce	Poskytovatel
QH72217	Možnosti regulace širokolistých štovíků v travních porostech v systému ekologického zemědělství	2007	2011	1 079.00	Výzkumný ústav rostlinné výroby, v. v. i.	MZe

Chov hospodářských zvířat

Kód projektu	Název projektu	Rok zahájení řešení projektu	Rok ukončení řešení projektu	Státní podpora za rok 2009 (v tis. Kč)	Hlavní příjemce	Poskytovatel
QH82245	Výzkumné aspekty zdokonalování kvality mléka z ekologických farem s cílem podpory kvalitní produkce biomléka a bezpečnosti finálních biovýrobků	2008	2011	731.00	MILCOM a. s.	MZe

Pěstování rostlin, osevnické postupy

Kód projektu	Název projektu	Rok zahájení řešení projektu	Rok ukončení řešení projektu	Státní podpora za rok 2009 (v tis. Kč)	Hlavní příjemce	Poskytovatel
FR-TI1/299	Vývoj aplikačních technologií strigolaktinů (STRGL) pro agrotechnické využití	2009	2012	4 578.00	Botanický ústav AV ČR, v. v. i.	MPO
7F09017	Utilizing legume-cereal intercropping to increase self sufficiency with animal fodder and maintain soil quality on organic farms in the Czech Republic	2009	2010	391.00	Bioinstitut, o. p. s.	MŠMT
2B06101	Optimalizace zemědělské a říční krajiny v ČR s důrazem na rozvoj biodiverzity	2006	2011	12 153.00	Univerzita Palackého v Olomouci / Přírodovědecká fakulta	MŠMT
QH82027	Inovace technologie pěstování luskovinoobilních směsek v ekologickém zemědělství a jejich vliv na vybrané charakteristiky půdy se zaměřením na koloběh dusíku	2008	2012	1 294.00	AGRITEC, výzkum, šlechtění a služby, s. r. o.	MZe
QH82272	Využití jarních forem vybraných druhů pšenice v ekologickém zemědělství	2008	2012	1 206.00	Výzkumný ústav rostlinné výroby, v. v. i.	MZe
QH82149	Půdoochranné pěstitelské systémy u brambor se zaměřením na kvalitní ekologickou produkci na orné půdě	2008	2012	717.00	Česká zemědělská univerzita v Praze	MZe
QH82231	Produkce jahod v ekologických systémech pěstování	2008	2012	1014.00	Výzkumný a šlechtitelský ústav ovocnářský Holovousy s. r. o.	MZe
QH92106	Pěstitelské systémy u máku se zaměřením na kvalitu a bezpečnost ekologické a integrované produkce	2009	2011	2 280.00	Česká zemědělská univerzita v Praze	MZe
QI91C123	Specifikace procesu množení osiva jarních forem obilnin v ekologickém systému hospodaření	2009	2013	2 021.00	Výzkumný ústav rostlinné výroby, v. v. i.	MZe
SP/2D3/155/08	Optimalizace ekologického zemědělství a vybraných agroenvironmentálních opatření s důrazem na ochranu přírody a krajiny	2008	2010	2 672.00	Bioinstitut, o. p. s.	MŽP

Potravinařství

Kód projektu	Název projektu	Rok zahájení řešení projektu	Rok ukončení řešení projektu	Státní podpora za rok 2009 (v tis. Kč)	Hlavní příjemce	Poskytovatel
1G58063	Zvýšení kvality a efektivity systémů produkce mléka a mléčných výrobků v podmínkách ekologického zemědělství od zajištění výživy přes technologii mléčné produkce až po její zpracování jako konkurenceschopné alternativy konvenčním systémům	2005	2009	1755,00	MILCOM a. s.	MZe
QG50034	Nové technologické postupy v ekologickém zemědělství na orné půdě k získání kvality vhodné pro potravinářské a krmné zpracování	2005	2009	1 364.00	Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích / Zemědělská fakulta	MZe

9.2 ČTPEZ – Česká technologická platforma pro ekologické zemědělství

Za účelem sjednocení a propojení široké škály zainteresovaných aktérů v oblasti ekologického zemědělství a produkce biopotravin byla v České republice založena Česká technologická platforma pro ekologické zemědělství. Všechny 16 zakládajících členů z řady výzkumných ústavů, vysokých škol, zástupců privátního sektoru prvovýrobci i zpracovateli produktů ekologického zemědělství, se zavázalo ke společnému cíli – budovat a zajišťovat rozvoj znalostního systému v oblasti ekologického zemědělství a produkce biopotravin s důrazem na přenos poznatků ve všech klíčových oblastech sektoru.

Platforma byla založena v souladu s iniciativou TP Organic a s iniciativou Evropské komise ze dne 16. června 2004 týkající se vytvoření technologických platform, publikované v COM (2004) 353 final. Důvodem k založení bylo nedostatečné propojení výzkumného sektoru s uživateli, v jehož výsledku nedochází k předávání informací, rozvoji inovačních technologií a k přenosu potřeb praxe do výzkumných témat, která jsou jádrem úspěšného rozvoje sektoru ekologického zemědělství. Zakládající členové společně vypracovali Strategickou výzkumnou agendu

(SVA) a Implementační akční plán (IAP). SVA je hlavním pracovním dokumentem platformy, ve kterém jsou definovány priority výzkumu a inovací v delším časovém horizontu. IAP stanovuje střednědobé a dlouhodobé cíle, kterými budou identifikované priority postupně rozpracovávány v rámci výzkumných témat podle pořadí důležitosti a ohledem na slabé stránky EZ v ČR a nedostatky v poznání. Platforma byla založena jako sdružení, které má otevřený charakter, a k jejímu členství je možné se aktivně přihlásit.

Koordinátorem ČTPEZ byl zvolen Bioinstitut o. p. s. Více informací: <http://www.bioinstitut.cz/ctpez.html>

10 PRODEJ A DISTRIBUCE BIOPOTRAVIN

10.1 Cenové srovnání

Srovnání cen biopotravin a konvenčních potravin provádělo občanské sdružení PRO-BIO LIGA ve vybraných pražských specializovaných bioprodejnách a prodejnách obchodních řetězců v létě a v zimě 2009. Srovnáváno bylo 100 položek dle spotřebního koše Českého statistického úřadu.

Biopotraviny ve sledovaných místech prodeje srovnávané s konvenčními potravinami v obchodních řetězcích dlouhodobě vykazují cenovou hladinu průměrně vyšší přibližně o 100-120 %. Při srovnání s předchozími lety došlo ovšem v roce 2009 opětovně k nárůstu cenového rozdílu. Průměrně totiž v roce 2009 byly biopotraviny oproti konvenčním potravinám dražší o 140 %, a to bez ohledu na to, zda se jednalo o letní či zimní období.

Biopotraviny byly levnější v prodejnách obchodních řetězců, kde průměrná cena všech srovnávaných položek byla o 14 respektive 21 % nižší než ve specializovaných prodejnách.

Průměrné procentuální navýšení cen mezi jednotlivými místy prodeje biopotravin a konvenčních potravin		
Navýšení ceny u:	léto 2009	zima 2009
biopotravin ve specializovaných obchodech oproti konvenci o	151 %	149 %
biopotravin v obchodních řetězcích oproti konvenci o	100 %	114 %
biopotravin ve všech místech prodeje oproti konvenci o	140 %	139 %
biopotravin ve specializovaných obchodech oproti biopotravinám v obchodních řetězcích o	21 %	14 %

Zdroj: PRO-BIO LIGA

Při porovnávání cen v průběhu léta a zimy roku 2009 nebyly zaznamenány žádné významnější výkyvy v cenách biopotravin.

10.2 Nabídka v tradičních místech prodeje

V pražských specializovaných obchodech a prodejnách obchodních řetězců v roce 2009 z poptávaného košíku 100 nejčastěji nakupovaných potravin nabízely obchodní řetězce průměrně 35 položek v biokvalitě. Specializované obchody s biopotravinaми nabízely z tohoto souboru průměrně 57 položek.

Podíl zahraničních biopotravin na zkoumaném košíku jak v obchodních řetězcích, tak ve specializovaných prodejnách biopotravin činil přibližně 60 %.

Průměrný počet nabízených položek 100 poptávaných		
Místo prodeje	léto 2009	zima 2009
Obchodní řetězce	37	33
Specializované prodejny	50	64
Všechna místa prodeje	44	48,5

Zdroj: PRO-BIO LIGA

Místo prodeje	Původ biopotravin z nabízených položek			
	léto 2009		zima 2009	
	% zastoupení zahraničních biopotravin	% zastoupení českých biopotravin	% zastoupení zahraničních biopotravin	% zastoupení českých biopotravin
Obchodní řetězce	63%	37%	51%	45%*
Specializované prodejny	63%	37%	62%	31%*
Všechna místa prodeje	63%	37%	57%	38%*

* Součet těchto dvou položek nečiní 100 %, neboť u 5 % potravin nebylo možné zjistit zemi původu.

Zdroj: PRO-BIO LIGA

10.3 Nové distribuční kanály

V roce 2009 se začal prosazovat trend přímé distribuce biopotravin spojený s novou alternativní kulturou nákupu potravin a stravování formou renesance farmářských tržišť a prodeje ze dvora.

Farmářská tržiště

Nejtradičnější formou přímého kontaktu sedláka a spotřebitele jsou farmářská tržiště, která byla zejména ve větších městech zapomenutou součástí nákupních zvyklostí. Ovšem v roce 2009 se objevují první náznaky obnovy prodeje na tržištích zejména v hlavním městě Praze, ale i v dalších krajských i okresních městech.

Tržiště bývají většinou organizována prostřednictvím sdružení občanů, či přímo radnicemi a městskými částmi, které se angažují v poskytnutí prostoru a zázemí tržiště, případně i propagace mezi občany města. Vznikají však již i farmářská tržiště provozovaná soukromými podnikatelskými subjekty. Z hlediska ekologického zemědělství je důležité, že i producenti faremních biopotravin nacházejí na tržištích své stálé zákazníky.

www.icm.cz/kde-najdete-farmarska-trziste

Bedýnky

Velká mediální pozornost byla v roce 2009 věnována distribuci biopotravin prostřednictvím tzv. bedýnek, která se začala úspěšně prosazovat v posledních dvou letech. Pod pojmem bedýnky se v současné době skrývá distribuce celé řady faremních produktů přímo zákazníkovi ve městě.

Prodej prostřednictvím bedýnek navazuje na systémy Community Supported Agriculture (CSA) známé v západních zemích již od 70. let. V tuzemsku vznikají v posledních letech bedýnkové distribuční systémy především z iniciativy drobných, převážně ekologických zemědělců, kteří jimi prodlužují prodej ze dvora a spolupracují přitom s prostředníky buď z řad ekologických nevládních organizací, obchodů s biopotravinaми, mateřských

center, kaváren atd., kteří poskytují prostory pro odběr produktů, nebo dodávají svou produkci přímo podnikatelům, kteří distribuci pomocí bedýnek provozují profesionálně.

Dosud neexistuje jednotná definice ani statistika, neboť se mnohdy jedná o neformální sdružení či skupiny, které evidovat ani nelze. Odborníci v oboru odhadují, že bedýnkových systémů je u nás provozována řádově stovka, z čehož větší část tvoří bedýnky s obsahem produktů ekologického zemědělství.

Odbyt biopotravin ve školních stravovacích zařízeních

Dalším úspěšně se rozvíjícím místem odbytu biopotravin, který se začal v posledních letech pro ekologické zemědělce otvírat se v posledních letech stávají školní stravovací zařízení, a to především díky celé řadě projektů na podporu „biopotravin do škol“. Největší z nich, projekt Ministerstva zemědělství „Zavádění biopotravin do škol a předškolních zařízení“ byl zahájen na konci roku 2009. Více informací o tomto projektu naleznete v kapitole 6.6.

11 PROPAGACE EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ A BIOPOTRAVIN

Propagace EZ a biopotravin je zajištěna díky pravidelné podpoře činnosti nevládních organizací a propagačních akcí ze strany ministerstva zemědělství (viz kapitola 6.7), případně díky jím vypisovaným veřejným zakázkám.

Významnou aktivitou v oblasti osvěty a propagace EZ je realizace tříleté spotřebitelské kampaně „Žiju bio“ (2008 -2010), na jejímž financování se podílí ministerstvo zemědělství (prostřednictvím SZIF). Kampaň zaměřená na základní osvětu a propagaci EZ a produkce biopotravin oslovuje zejména matky s dětmi a spotřebitele se zájmem o zdravý životní styl. Hlavním cílem kampaně je osvěta základních principů a pojmů v oblasti biopotravin a EZ. Celkové náklady na kampaň jsou 24,3 mil. Kč (bez DPH), 50 % nákladů je hrazeno z fondů EU, 50 % přispívá SZIF, realizátorem kampaně je reklamní agentura Ogilvy Mather.

Mezi každoročně pořádané propagační akce, na kterých se ministerstvo zemědělství finančně spolupodílí, patří Bioakademie, Měsíc biopotravin, Biopotravina roku, Bartákův hrnec či tradiční Biojarmark a Dožínkové slavnosti v Praze. Čeští výrobci biopotravin, zástupci oborových organizací a ministerstvo zemědělství jsou každoročně prezentováni na veletrhu Biofach a Biostyl.

Nevládní organizace propagují EZ také v rámci vlastních aktivit a projektů. Nejčastějšími nástroji propagace a osvěty ze strany NNO jsou vzdělávací a osvětové programy a akce pro laickou i odbornou veřejnost, včetně škol, vydávání tištěných a elektronických publikací a provoz webových stránek. V roce 2009 nevládní organizace realizovaly několik víceletých projektů na podporu ekologického zemědělství, jejichž významnou součástí je propagace a osvěta. Jednalo se především o projekty minis-

terstva zemědělství „Ekologické zemědělství a zpracování biopotravin“, který realizoval PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců, „Zavádění biopotravin do škol a předškolních zařízení“, jehož realizátorem je společnost Country Life, s. r. o., a také projekt „Podpora rozvoje regionálního odbytu biopotravin“ zaměřený na podporu produkce biomléka, který realizoval spolek EPOS (viz Kapitola 6.6).

Další z víceletých projektů s velkým podílem osvětových a propagačních aktivit byl projekt Bioinstitutu, o.p.s. „Ekozemědělci přírodě“, jehož cílem byla podpora EZ jako důležitého předpokladu zachování druhové rozmanitosti a rozmanitosti venkovské krajiny.

Dalšími osvětovými akcemi, které byly realizovány v roce 2009, byla kampaň Hnutí Duha „Podestýlka, výběh, to je jiný příběh“ informující o negativních aspektech velkochovů hospodářských zvířat a o výhodách chovů ekologických, či Biosummit 2009, odborná konference o marketingu biopotravin, kterou pořádala agentura Blue Events. Ojedinelá byla kampaň „Koruna pro bio do škol“ realizovaná agenturami Green Marketing a Outcomm společně s Nadací Partnerství, v rámci které byly ve spolupráci s významnými výrobci biopotravin shromažďovány prostředky na podporu projektů zavádějících biopotravinu do školního stravování a podporu výchovy dětí k ekologickému zemědělství.

12 ORGANIZACE A SDRUŽENÍ PŮSOBÍCÍ V SEKTORU EZ

12.1 Oborové organizace a sdružení

PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců

Svaz PRO-BIO je celostátní asociace ekozemědělců, zpracovatelů a prodejců biopotravin. Sdružuje také poradce, školy, spotřebitele a přátele ekologického zemědělství. V rámci své činnosti mimo jiné zajišťuje celou řadu osvětových aktivit a propagaci ekologického zemědělství.
www.pro-bio.cz

Další činnosti svazu v oblasti poradenství, propagace a osvěty náleží jeho regionálním centrům, a také odborným pobočkám s celorepublikovou působností, těmi jsou:

- **Regionální centra**

Při PRO-BIO Svazu funguje celkem 11 regionálních center, které členům poskytují poradenství a konzultace, organizují vzdělávací akce a semináře a podporují rozvoj ekologického zemědělství v daném regionu.

- **PRO-BIO LIGA**

Spotřebitelská pobočka svazu PRO-BIO se sídlem v hlavním městě Praze je organizací s celorepublikovou působností, jejíž aktivity jsou zaměřeny na propagaci a osvětu biopotravin a systému ekologického zemědělství mezi spotřebitelskou veřejností.
www.biospotřebitel.cz

- **Bioprodejny svazu PRO-BIO**

Pobočka sdružuje specializované prodejny biopotravin v České republice, zajišťuje jejich vzdělávání a propagaci, pro své členy realizuje aktivity na podporu prodeje a společnou propagaci Měsíce biopotravin.

Potravinářská komora ČR – Sekce pro biopotravinu

Specializovaná Sekce pro biopotravinu založená v roce 2009 sdružuje výrobce biopotravin organizované v Potravinářské komoře ČR. Pro své členy zajišťuje odborný servis v oblasti právních předpisů a výroby biopotravin. Aktivně se podílí na přípravě národní legislativy týkající se výroby biopotravin, propaguje biopotravinu mezi potravinářskými zpracovateli.
www.foodnet.cz

Svaz integrované a ekologické produkce hroznů a vína, o. s. EKOVÍN

Svaz, který sdružuje právnické a fyzické osoby zabývající se integrovanou produkcí a také ekologickou produkcí hroznů a vína, koordinuje jejich činnosti a chrání jejich oprávněné zájmy.
http://siphv.artemon.cz:8080/vino-ip/

ČTPEZ – Česká technologická platforma pro ekologické zemědělství

Oborová platforma, založená na konci roku 2009 formou sdružení členů z řad výzkumných ústavů, vysokých škol, zástupců privátního sektoru prvovýrobců i zpracovatelů produktů ekologického zemědělství, s cílem budovat a zajišťovat rozvoj znalostního systému v oblasti ekologického zemědělství a produkce biopotravin s důrazem na přenos poznatků ve všech klíčových oblastech sektoru (dále viz. Kap. 9.2)

12.2 Vzdělávací, výzkumné a poradenské organizace

Bioinstitut o. p. s. - Institut pro ekologické zemědělství a udržitelný rozvoj krajiny

Organizace zaměřená na výzkum, vzdělávání a poradenství v oblasti EZ. Bioinstitut se zabývá především environmentálním aspektem ekozemědělství, provádí výzkum a popularizaci

EZ v této oblasti. Pořádá osvětové a vzdělávací akce pro zemědělskou i odbornou veřejnost, publikuje výsledky vlastního i zahraničního výzkumu, vydává praktické a metodické příručky pro zemědělce.
www.bioinstitut.cz

EPOS – Spolek poradců v EZ

Sdružení poradců, výzkumných pracovníků, pedagogů a ostatních odborníků v EZ. Spolek zajišťuje informační poradenské služby, kurzy a semináře, vzdělávání poradců, publikační činnost, vydávání studií a propagaci EZ.

12.3 Další organizace působící v EZ

AREA viva

Nevládní organizace, která se zabývá především tématy podpory trvale udržitelných forem zemědělství, rozvoje venkova a propagace ekologického zemědělství v České republice. Mezi její hlavní aktivity patří vzdělávání na statcích.
www.areaviva.cz

Ekoncentrum PALETA

Občanské sdružení zaměřené na ekologickou výchovu je krajským koordinátorem EVVO Pardubického kraje a realizuje vzdělávací programy na nejrůznější témata včetně ekologického zemědělství.
www.paleta.cz

Envic sdružení

Síť environmentálních informačních center Plzeňského kraje v posledních letech aktivně vystupuje na podporu a propagaci biopotravin a ekologického zemědělství. V roce 2009 sdružení realizovalo dva projekty úzce související s propagací ekozemědělství a biopotravin: Školní biozahrada a Nebojte se biopotravin.
www.envic-sdruzeni.cz

Green Marketing

Agentura Green Marketing poskytuje podporu a poradenství v oblasti marketingu biopotravin, přírodních a etických produktů. Provádí marketingové poradenství, průzkumy trhu, monitoring cen, event marketing a mnoho dalšího. Zároveň je spolupřadatelem či pořadatelem celé řady aktivit zaměřených na propagaci biopotravin a ekologického zemědělství.
www.greenmarketing.cz

Hnutí Duha

Jedna z největších environmentálních NNO v ČR v rámci svého programu Zemědělství aktivně prosazuje systém ekologického zemědělství a jeho nástroje, propojuje drobné ekozemědělce a jejich spolupráci se spotřebiteli, věnuje se problematice místních potravin. Využívanými nástroji jsou jak vzdělávací aktivity (exkurze, přednášky), publikační činnost, tak přímé akce (venkovní kampaně, ad.).

www.hnutiduha.cz

Liga ekologických alternativ

Občanské sdružení usilující o trvale udržitelnou energetiku šetrnější k přírodě i k člověku a o udržitelné chování člověka v krajině. Mezi její aktivity patří také osvěta a propagace oblasti ekologického zemědělství. V roce 2009 se LEA prezentovala především spoluorganizací Pražského biojarmarku.

www.lea.ecn.cz

Nadace Partnerství

Jedna z největších nadací na podporu projektů týkajících se životního prostředí vypisuje své grantové programy na nejrůznější témata spojená se životním prostředím a udržitelným rozvojem. V roce 2009 vypsal program „Biopotraviny do škol“, který je součástí programu Nadace Škola pro udržitelný život a má podpořit zavádění biopotravin do školních jídelniček a vzdělávání žáků o ekologickém zemědělství obecně.

www.nadacepartnerstvi.cz

ZERA – Zemědělská ekologická regionální agentura

Regionální agentura zabývající se vzdělávací, výzkumnou a koordinační činností při realizaci programů a opatření v rámci trvale udržitelného rozvoje venkova a využití krajiny zemědělci. Při své činnosti pořádá především vzdělávací programy pro zemědělskou veřejnost a exkurze do zemědělských podniků pro veřejnost, včetně podniků ekologického zemědělství.

www.zeraagency.eu

13 REPORTÁŽ Z FARMY

Tradiční selské zpracování biomléka v Českém Středoohoří

Již dva roky v plném nasazení uskutečňují své plány Laušmanovi na farmě Držovice u Litoměřic. Rodinná farma, která připravuje pestrou nabídku kozích, ovčích i kravských výrobků, se stále ještě tvaruje a ladí do své finální podoby. Po roce 2000 se pomalu Laušmanovi přesunuli z úplně odlišných oborů z Prahy sem do Držovic a od roku 2007 začali vážně realizovat své plány. V současné době farma zaměstnává sedm lidí, rodinu, přátele, zaměstnance. Dva roky spolupracují s kamarádem sýrařem Tomášem Ondřichem, který vymyslel postupně všechny receptury. Nyní farma nabízí čerstvé sýry, jogurty, kefíry a především zrající sýry, na kterých by ráda i do budoucna založila největší podíl produkce, protože zákazníkům nejvíce chutnají.

„Kapacita místnosti zrány již nestačí, a tak chceme rozšiřovat,“ prozradil pan Laušman. Nejoblíbenější zrající sýry připravují na farmě především během zimy. Sýry zrají 2–12 měsíců, a proto potřebují větší prostory, kde lze sýry ukládat ke zrání.

Laušmanovi si zajišťují celý proces sami, od chovu přes výrobu až po distribuci. Nyní se starají o 80 ovcí (z toho 60 dojí) a 100 koz (z toho 80 dojí). V užitkovém chovu mají čistokrevné kozy bílé krátkosrsté, hnědé krátkosrsté a jejich křížence. Ovce chovají dojně východofříské.

Laušmanovi navštívili spoustu farem, poučili se z chyb ostatních a ustálili svou vizi na péči o farmu střední velikosti s prodejem z farmy a na trzích. Přes zimu se věnují zvířatům a dělají sýr z kravského mléka, v létě pracují na ovčích a kozích výrobcích a chystají postupně zrající sýry.

Různých forem distribučních kanálů Laušmanovi využívají maximálně. Odbyt výrobků z farmy je samozřejmostí, prodej přes prodejny je složitější a postupně z něj Laušmanovi upouštějí, protože nejsou schopni nabídnout stálou nabídku během roku, který prodejny vyžadují. Naopak se Laušmanovým vyplatí prodej na farmářských trzích a touto cestou hodlají pokračovat. Jezdí 4x týdně do měst na trhy, hlavně do Prahy a okolí, kam se lidé

naučili chodit. Na trhu se jim líbí osobní přístup k zákazníkovi, atmosféra tržišť a spolupráce s ostatními farmáři. Prodej také záleží na sezóně - v létě jezdí turisté více na farmu a prodej je realizován hlavně na trzích, během zimy zase stoupá prodej zrajících sýrů přes tržnice a prodejny. Držovické výrobky by se také měly udržet v „bedýnkovém systému“, který se nyní rozjíždí, stejně tak se Laušmanovi nebrání dodávkám do firem a vinoték a na zimu zvažují provoz e-shopu.

Držovické sýry se také objevují na klasických biojarmarcích, v Toulcově dvoře a tradičních bioakcích. Sama farma pořádá na jaře a v září svůj den otevřených dveří na farmě. K tomu všemu ještě paní Laušmanová s rodinnou pomocí a zaměstnancem provozuje již třetí rok obchod zdravé výživy v Litoměřicích.

„Uvítali bychom odbytové družstvo v okruhu 30 km, kde by se zpracovávalo. Určitě by to malé farmy využily. Ale zatím to bohužel nefunguje tak jako např. v Rakousku, kde auto sbírá každé ráno konve před farmou,“ posteskl si pan Laušman a rád by viděl malé farmy více a více ve svém okolí.

Laušmanovi založili také občanské sdružení Anima Ústětek, o. s., které je v začátcích a zaměřuje se na ruční tradiční práce, zpracování vlny, sýrařinu a další aktivity, pořádání workshopů a akcí pro veřejnost.

Historie farmy

Na jaře 2002 farma započala se stavebními úpravami a zároveň s chovem koz. Roku 2007 byla dokončena projektová dokumentace na stáj pro 100 koz, na dojírnu a ČOV. Na základě projektové dokumentace bylo vydáno v roce 2008 stavební povolení a zároveň posloužila pro žádost o dotace. S náklady přes tři miliony pomohly evropské dotace administrované přes SZIF v rámci Programu rozvoje venkova OSA I - podopatření I.1.1.1 Modernizace zemědělských podniků a podopatření I.1.3.1. Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům. Pomohl i Program rozvoje venkova OSA IV Leader - IV.1.1. Místní akční skupina. Do konce roku 2008 byla dokončena stavba sýrárny, dojírny a ČOV. V roce 2009 se vše uvedlo do řádného provozu, mlékárna byla certifikována. Nyní Laušmanovi pokračují v rekonstrukci dalších míst na farmě z nového projektu.

Kapacita zpracování: 400 litrů mléka denně.

Farma má 30 ha pastvin přiléhajících těsně ke statku, 9 ha orné půdy, kde pěstuje krmivo (oves a ječmen), připravují si senáž a seno, oslovují firmy ve službě, protože farma je omezena vlastní technikou.

Od ledna 2010 nese veškerá produkce označení BIO, je kontrolována společností ABCERT.

Držovický sýr se také pyšní oceněním Nejlepší potravinářský výrobek Ústeckého kraje roku 2009.

<http://farma.drzovice.info/>

Adresář

AOPK ČR – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR

Ústřední pracoviště
Kališnická 4 – 6
130 23 Praha 3
Tel.: +420 222 580 013, +420 283 069 111
Fax: +420 222 580 012
E-mail: aopkcr@nature.cz
www.aopk.cz

ABCERT AG

Komenského 1, 586 01 Jihlava
Tel.: +420 602 654 656
E-mail: info@abcert.cz
www.abcert.cz

Bioinstitut, o. p. s., Institut pro ekologické zemědělství a udržitelný rozvoj krajiny

Křížkovského 8, 771 47 Olomouc
Tel.: +420 585 631 182
E-mail: info@bioinstitut.cz
www.bioinstitut.cz

Biokont CZ, s. r. o.

Kotlářská 53, 602 00 Brno
Ing. Roman Rozsypal, CSC.
Tel.: 731471708
Ing. Jan Slavík, tel.: 606 605 728
E-mail: info@biokont.cz
www.biokont.cz

Bioprodejny svazu PRO-BIO

Ing. Jana Lukešová
Gočárova 516, 500 02 Hradec Králové 2
Tel.: +420 776 776 042
E-mail: bioprodejny@seznam.cz

ČTPEZ – Česká technologická platforma pro ekologické zemědělství

koordinátor: Bioinstitut o.p.s.
Křížkovského 8
771 47 Olomouc
Tel.: +420 585 631 182
www.bioinstitut.cz

DAPHNE ČR

Institut aplikované ekologie

Husova 45/622
370 05 České Budějovice
Tel.: 385 311 019
E-mail: daphne@daphne.cz
www.daphne.cz

ECEAT CZ – Evropské centrum pro eko-agro turistiku

Radniční 14, 666 01 Tišnov
Tel./Fax: +420 541 235 080
E-mail: info@eceat.cz
www.eceat.cz

Ekoconnect e.V.

Arndtstraße 11, D - 01099 Dresden,
Germany
Tel.: +49 (0) 351 / 20 66 172
Fax: +49 (0) 351 / 20 66 174
E-mail: info@ekoconnect.org
www.ekoconnect.org

EPOS – Spolek poradců v ekologickém zemědělství ČR

Kotlářská 53
602 00 Brno
Tel.: +420 549 213 563
E-mail: epos@eposcr.cz
www.eposcr.cz

FOA ČR – Nadační fond pro ekologické zemědělství

K Netlukám 957
104 00 Praha 10
Tel.: +420 603 702 910
E-mail: tomas.zidek@foa.cz
www.foa.cz

Green Marketing

Vinohradská 261
664 34 Moravské Knínice
Tel.: +420 541 263 456
Fax: +420 541 264 037
E-mail: tom@greenmarketing.cz
www.greenmarketing.cz

Hnutí DUHA

Bratislavská 31, 602 00 Brno
Tel.: +420 545 214 431
Fax: +420 545 214 429
E-mail: info@hnutiduha.cz
www.hnutiduha.cz

KEZ, o. p. s.

Kontrola ekologického zemědělství

Poděbradova 909, 537 01 Chrudim
Tel., fax: +420 469 622 249
+420 469 625 027
E-mail: kez@kez.cz
www.kez.cz

LEA, o. s., Liga ekologických alternativ

Chlumova 17, 130 00 Praha 3
Tel.: +420 222 782 315
+420 606 453 892
E-mail: lea@ecn.cz, lea2@ecn.cz
www.lea.ecn.cz

LIBERA – Sdružení ekologického zemědělství

Vajdova 1/1029
102 00 Praha 10

MZe – Ministerstvo zemědělství

Odbor environmentální a ekologického zemědělství
Oddělení ekologického zemědělství
Ing. Jan Gallas
E-mail: Jan.Gallas@mze.cz
Těšnov 17, 117 05 Praha 1
Tel.: +420 221 812 233
Fax: +420 221 812 165
www.eagri.cz

MŽP ČR – Ministerstvo životního prostředí ČR

Odbor péče o krajinu
Oddělení koncepcí a koordinace programů
Vršovická 65, 100 10 Praha 10
Tel.: +420 267 121 111
Fax: +420 267 310 308
www.mzp.cz

Nadace na ochranu zvířat

Pacovská 13, 140 00 Praha 4
Tel.: +420 222 135 460
Fax: +420 222 135 461
E-mail: nadace@ochranazvirat.cz
www.ochranazvirat.cz

PRO-BIO Klub výrobců a finalizátorů biopotravin

Ing. Josef Šourek
468 46 Plavý u Tanvaldu
Tel.: +420 602 169 213
E-mail: josef_sourek@mybox.cz

PRO-BIO LIGA ochrany spotřebitelů potravin a přátel ekologického zemědělství

INFOCENTRUM PRO-BIO LIGY
SEV Toulcův dvůr, Kubatova 1/32,
102 00 Praha 10
Tel.: +420 272 660 501
E-mail: info@biospotrebitel.cz,
www.biospotrebitel.cz

PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců

Nemocniční 53, 787 01 Šumperk
Tel.: +420 583 216 609
E-mail: pro-bio@pro-bio.cz
www.pro-bio.cz

Svaz integrované a ekologické produkce hroznů a vína, o. s. EKOVIN

Tuřanka 115, 627 32 Brno
Tel.: +420548183017
Fax: +420548183017
E-mail: info@siphv.eu
www.siphv.artemon.cz

ÚKZUZ ČR – Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

Hroznová 2, 656 06 Brno
Tel.: +420 543 548 111
E-mail: podatelna@ukzuz.cz
www.ukzuz.cz

ÚZEI ČR – Ústav zemědělské ekonomiky a informací

Mánesova 75
120 00 Praha 2
Tel.: +420 227 010 111
Fax: +420 227 010 114
www.uzei.cz

ZERA – Zemědělská a ekologická regionální agentura, o. s.

V. Nezvala 977
675 71 Náměšť nad Oslavou
Tel.: +420 568 620 070
Fax: +420 568 620 547
E-mail: info@zeraagency.eu
www.zeraagency.eu

Vydalo Ministerstvo zemědělství
Těšnov 17
117 05 Praha 1
www.eagri.cz, info@mze.cz

Zpracoval: Bioinstitut, o.p.s. ve spolupráci s autory
www.bioinstitut.cz

Redakce: Markéta Sábliková

Texty: © Andrea Hrabalová, Martin Leibl, Bořivoj Šarapatka,
Bohuslava Pajurková, Jana Laciná, Pavlína Samsonová, Alena Malíková,
Markéta Sábliková, Jan Valeška, Kateřina Čapounová

Fotografie: © fotoarchiv Bioinstitut, fotoarchiv svaz PRO-BIO,
fotoarchiv PRO-BIO Liga, Markéta Sábliková, Martin Faltus

Grafická úprava: Reprint s.r.o.

ISBN 978-80-7084-927-9